

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Kerstmis – de
geboorte van de
Christos-Zon**

**De uitdaging die
vrijheid ons biedt**

Theosofische educatie

**Het verlangen van
de volken naar vrede**

**Kan astrologie voor-
spellen?**

**Kerngedachten over
Astrologie**

Illustratie omslag:
Altaarbeschildering uit de 13e eeuw, Spanje, in Romaanse stijl.

De drie grondstellingen van de Theosofie

Hoe verstrekkend de theosofische leringen ook zijn, ze zijn gebaseerd op drie grondstellingen. Voor een goed begrip van de Theosofie is het nodig die goed te overdenken.

De eerste grondstelling: Grenzenloosheid

*Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos, Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verkleind. Eén absolute werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.**

En hoewel onkenbaar, vormt deze absolute werkelijkheid de grondslag voor al het leven.

De tweede grondstelling: Cycliciteit

*De Eeuwigheid van het Heelal in toto als een grenzenloos gebied; periodiek 'het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.**

Alle wezens zijn onvergankelijke 'vonken der Eeuwigheid', die afwisselend fasen van actief leven en innerlijke rust (slaap of dood) doorgaan, in een onophoudelijk cyclisch proces.

De derde grondstelling: De essentiële gelijkwaardigheid van al het leven

*De fundamentele identiteit van alle Zielen met de universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of 'Noodzakelijkheid') in overeenstemming met de Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.**

Hetzelfde Ene Leven doorstroomt het hart van alles wat bestaat. Alles leeft. Er bestaat geen dode materie. Daarom is alles in essentie *gelijkwaardig*. Alles bezit latent dezelfde vermogens als het grotere geheel waar het deel van is (Over-Ziel) en *ontplooit* deze inherente vermogens geleidelijk, door zich steeds opnieuw te belichamen (tweede grondstelling). Deze bewustzijns groei vindt altijd plaats *in wisselwerking met elkaar* en is grenzenloos (eerste grondstelling).

* Bron: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*, p. 43-47 (paginering originele editie).

Zie voor meer uitleg onze website:

blavatskyhouse.org/nl/over-ons/theosofische-leringen/

Kerstmis – de geboorte van de Christos-Zon

p. 194

Wat is de werkelijke betekenis van Kerstmis? Is het een christelijk feest of ligt de oorsprong in een veel verder verleden? Herdenken we een historisch feit of gaat het hier om een universele waarheid? Kerstmis, een oude traditie maar nog steeds actueel.

Barend Voorham

De uitdaging die vrijheid ons biedt

p. 201

Het streven naar wijsheid speelt wereldwijd een enorme rol. Maar wat is vrijheid? Welke vrijheid leidt tot duurzaam geluk voor alle mensen?

Rob Goor

Theosofische educatie

p. 205

Hoe voeden we onze kinderen op in het licht van universele wetten als reïncarnatie en karma? Het doel van dit artikel is om hiervan een beeld te geven, inclusief een aantal suggesties om de principes in de praktijk vorm te geven.

Henk Bezemer

Het verlangen van de volken naar vrede

p. 213

In deze toespraak roept Katherine Tingley ons op om te gaan leven vanuit broederschap, de enige weg naar vrede.

Katherine Tingley

Emancipation and Freedom Monument on Brown's Island, Richmond, Virginia.

Kan astrologie voorspellen? Over astrologie, deel 5

p. 215

Kunnen de huidige astrologen betrouwbare voorspellingen doen? Wat bepaalt in feite onze toekomst? En hoe zinvol is het om enige voorkennis van toekomstige gebeurtenissen in je leven te hebben?

Studiegroep

Kerngedachten over Astrologie

p. 222

In *Lucifer* hebben we een reeks van vijf artikelen gepubliceerd over de theosofische achtergronden van astrologie. Dit artikel is bedoeld om lezers te helpen hier een samenhangend totaalbeeld van te vormen.

Studiegroep

Uw Vragen

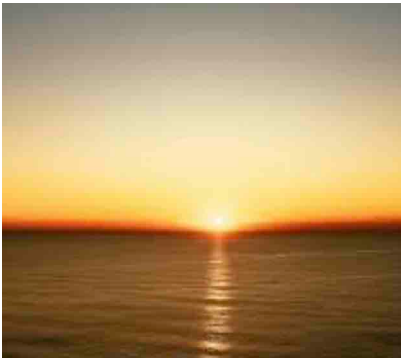
224

» Karma is Ātman

Activiteiten Agenda

226

» Online lezingen in 2026
» Theosofische activiteiten op locatie

Kerstmis – de geboorte van de Christos-Zon

Hoe vieren we Kerstmis? Herdenken we dat ruim 2000 jaar geleden Jezus geboren zou zijn? Vieren we het als een gezellig familiefeest met lekker eten en cadeaus, dat verder losstaat van welke godsdienst dan ook? Of nodigt deze tijd van het jaar uit om wat langer en dieper stil te staan bij wat het leven eigenlijk behelst?

Kerngedachten

» Kerstmis is van oorsprong een heidens feest, dat al eeuwen voor het Christendom gevierd werd.

» Je kunt verhalen uit heilige boeken als letterlijk of figuurlijk opvatten. In het ene geval zie je het kerstfeest als een historische gebeurtenis, in het andere geval als iets wat *in* de mens kan plaatsvinden.

» Er is een uiterlijke zon en een innerlijke, goddelijke Zon.

» Rond 21 december, de tijd van het wintersolstitium, vinden inwijdingen plaats.

» De kersttijd is een uitgelezen periode om het spirituele – het ‘kerstkind’ – in jezelf op te wekken.

Sinds enige tijd is er commotie vanwege het al dan niet opzettelijk vermijden van het woord ‘Kerstmis’ in reclamefolders van grote winkeliers. ‘Kerstmis’ is een samenvoeging van ‘Christus’ en ‘mis’. Het betekent dus ‘Christusmis’, een kerkdienst die ter ere van de geboorte van Jezus Christus in de nacht van 24 op 25 december wordt gehouden. Er wordt beweerd dat grote bedrijven de niet-christelijke minderheden niet voor het hoofd willen stoten en daarom in plaats van Kerstmis over Winterfeest of Lichtjesfeest spreken. De kerstboom wordt winterboom en kerstkrans winterkrans. Zo verliezen ze geen klanten.

Dit riep een tegenreactie op. Mensen waren boos, omdat ze meenden dat hun weer een traditie werd ontnomen. Ze beschuldigden winkels ervan een knieval te maken voor Moslims. Het waren niet alleen diepgelovige Christenen die deze kritiek uitten. Sommige mensen die nooit een kerk van binnen zien, zelfs niet met Kerstmis, waren misschien nog wel het

boost. Zouden zij zich ook ergeren aan het feit dat sommige streng in de leer zijnde Christenen alles wat niet direct met de geboorte van Jezus te maken heeft, uit het kerstfeest willen bannen? Zo zijn er christelijke scholen waar het niet toegestaan is dat kinderen kerstmannen met arrensleeën tekenen. Dat zou de christelijke waarde van Kerstmis ontheiligen. Nu is weliswaar de *naam* van het feest dat op 25 december gevierd wordt, afgeleid van ‘christen’, maar is het feest zelf dat ook? We gaan het in dit artikel onderzoeken. Maar voordat we dit doen, willen we eerst even stilstaan bij religie en godsdienst. Als we namelijk een helderder beeld hebben van wat religie werkelijk is, zullen we ons om zulke onbenulligheden als een naam voor een heilige gebeurtenis volstrekt niet druk maken.

Godsdienst en geloof

Er zijn enkele essentiële verschillen tussen godsdienst en religie, althans als je deze twee begrippen met een theosofische bril op bekijkt.

Godsdienst is gebaseerd op geloof. Geloof is iets voor waar aannemen op het gezag van een ander. Het heeft niet noodzakelijkerwijs betrekking op spirituele of religieuze zaken. Je kunt ten aanzien van alles iets geloven. Je kunt geloven in de materialistische wetenschap. Je kunt geloven dat, als je maar vaak genoeg bidt, je na de dood naar de hemel gaat. Je kunt geloven dat je nooit iets met zekerheid kunt weten. Allerlei soorten van geloof, die het gemeenschappelijke kenmerk hebben dat je iets voor waar houdt, omdat iemand anders, aan wie je gezag toekent, je dit vertelt. Die 'ander' hoeft niet per se één mens te zijn; je kunt bijvoorbeeld iets geloven, omdat je hele familie het voor waar aanneemt, of omdat er wetenschappelijke consensus over een onderwerp bestaat. Overigens wil dat niet zeggen dat die wetenschappers het bij het verkeerde eind hebben, maar wel dat je hun bevindingen klakkeloos aanneemt en er niet zelf over nadenkt.

Een ander kenmerk voor godsdienst is dat ze het goddelijke buiten de mens plaatst. Als je dan meent dat je voor het verwezenlijken van edele doelstellingen het goddelijke nodig hebt, ontstaat het idee dat je onmachtig bent een deugdzaam en goed leven te leiden, en dat je daarvoor hulp nodig hebt van buitenaf. Ook voor de zaligheid na de dood is 'gods genade' vereist. Je bent dus voor en na de dood afhankelijk van iets wat buiten je staat. De mens wikt, god beschikt.

Tenslotte gaat het bij godsdienst vaak om gebeden, rituelen en allerlei tradities waarmee je de buiten je staande god of goden dient of behaagt. Godsdienst is als een eredienst, als een aanbidding van een verder onbekende god of goden.

Religie

Religie is heel wat anders dan godsdienst. Ze heeft net als godsdienst betrekking op zingeving. Wat is de zin van het leven? Waartoe leidt alles? In tegenstelling tot godsdienst echter plaatst religie het goddelijke in de mens zelf. Je bent je eigen 'redder', je eigen 'heiland'. Je bent voor je zaligheid niet afhankelijk van god of goden, van heiligen of engelen, van buddha's of avatāra's, of wat dan ook. Je zult zelf het goddelijke in je tot ontwikkeling moeten brengen.

Er wordt echter niets op geloof aangenomen. Je neemt niet iets voor waar aan, omdat een ander je het vertelt. De hoogste autoriteit ben jezelf. Je moet nadenken, peinen, onderzoeken. Iets kun je waar noemen, als zowel je hoofd en je hart er 'ja' tegen kunnen zeggen. Dat betekent dat je open, maar ook kritisch moet zijn. Genade,

in de zin dat je iets krijgt wat je niet zelf verworven hebt, bestaat niet. Er is altijd sprake van oorzaak en gevolg.

Tenslotte gaat religie uit van een essentiële eenheid die ten grondslag ligt aan alle levensuitingen. Je wordt geïnspireerd dat voortdurend te beseffen. Religie is een 'werkwoord'; je probeert voortdurend naar die eenheid te leven. Er is sprake van een bewustwordingsproces, waarbij je de focus van de uiterlijke, illusoire wereld verlegt naar de innerlijke wereld. Je gaat binnenwaarts. Sommige gewoonten en rituelen kunnen je daarbij soms een beetje helpen, maar ze kunnen je ook afleiden van waar het werkelijk om gaat: het wekken van de innerlijke aspecten die zich bewust zijn van de Universele Bron waaruit al het leven vloeit.⁽¹⁾

Als je de verschillen tussen godsdienst en religie in acht neemt, dan is het zonneklaar dat een *religieuze* benadering het kerstfeest heel anders opvat dan een *godsdienstige* benadering.

Werd Jezus op 25 december in het jaar 0 geboren?

Een gelovig iemand die opgegroeid is in de christelijke traditie, zal het verhaal over de geboorte van Jezus en de viering daarvan met Kerstmis als letterlijk waar ervaren. Hoewel de gegevens hierover in de Bijbel heel erg summier zijn, zal hij dit geboorteverhaal toch op basis van de traditie *geloven*. Historische bronnen zijn er echter niet. Noch Joodse, noch Romeinse geschiedschrijvers van die tijd hebben gewag gemaakt van de geboorte van de christelijke Heiland. Alleen de Evangelien van Lucas en Mattheüs vertellen summier over de onbevleete ontvangenis van Maria, de tocht van Jozef en Maria van Nazareth naar Bethlehem, waar Jezus in een stal geboren zou zijn. Een engel deelde dit mee aan de herders die naar de stal gingen. Later kwamen er ook nog drie koningen.⁽²⁾

Je vraagt je af hoe het kan dat zo weinig informatie de bron werd voor de belangrijkste viering van het Christendom. Bovendien is aangetoond dat deze geboorte nooit op dat tijdstip heeft kunnen plaatsvinden. Om slechts twee historische incongruenties te noemen: het Evangelie van Mattheüs beweert dat Jezus geboren werd tijdens de regering van koning Herodes, maar die was vier jaar daarvoor al gestorven. En de Romeinse volkstelling, waardoor Jozef en Maria Nazareth moesten verlaten, zoals het Evangelie van Lucas beweert, vond in het jaar 6 na Chr. plaats, toen Quirinius gouverneur van Syrië was. Al deze ongerijmdheden waren echter geen belemmering voor de populariteit van het evangelieverhaal. Er zijn

duizenden liedjes en verhalen over de blijde gebeurtenis van deze geboorte, die zou hebben plaatsgevonden in de nacht van de 24e op de 25e december. Ook daar is echter geen enkel bewijs voor.

Het was paus Julius I in 330 na Chr. die verordende dat Jezus op de 25e december geboren zou zijn. Let wel, dat was dus ruim 300 jaar na zijn veronderstelde geboorte. Zeer waarschijnlijk koos de paus vanwege politieke redenen voor deze datum. Rond deze tijd namelijk werd in Rome het feest gevierd van *Dies Natalis Sol Invictus*, de geboortedag van de Onoverwinnelijke Zon. Immers, op 21 december vangt de zon zijn ‘terugreis’ naar de noordelijke landen aan. Door de geboorte van Jezus te koppelen aan dit ‘heidense’ feest rond het wintersolstitium probeerde de paus het Christendom te integreren in heidense tradities en erediensten. Daardoor zou het sneller onder de mensen verspreid kunnen worden.

Het midwinterfeest

Kerstmis is dus eerder toe te schrijven aan heidense tradities dan aan het verhaal uit de Bijbel. Die tradities waren alom bekend, zoals bijvoorbeeld bij de Mithras-verering. We weten niet veel van deze geheime Mysterieleer rond de uit Perzië stammende god Mithras. Wel wordt beweerd dat hij op 25 december geboren werd, niet in een stal maar in een grot. Hij zou na zijn geboorte bezoek van herders en wijzen uit het Oosten hebben gekregen. De Mithras mysterieleer had over het gehele Romeinse rijk aanhangers.

Ook in de noordelijke landen van Europa werd het wintersolstitium gevierd, dat *Yule* werd genoemd en dat twaalf dagen duurde. Sommigen leiden dit woord af van het oud-Noorse *hjóll*, dat wiel betekent. Het wiel zou weer ‘terugrollen’, omdat het zijn laagste punt bereikt had op 21 december. Veel van onze huidige tradities hebben het Yule-feest als oorsprong, zoals het geven van cadeaus, de kerstboom en het branden van kaarsen. Zelfs onze vliegende kerstman schijnt zijn oorsprong te vinden in het Yule-feest. In Oudnoorse teksten wordt verhaald over de bebaarde God Odin, die een spookachtige stoet door het hemelgewelf leidt.

Ook de Kelten vierden een midwinterfeest. Ze verdeelden de jaarcyclus in acht perioden, die overeenkwamen met de windrichtingen. Op het noordelijkste punt – 21 december – werd het nieuwe jaar geboren.

Kortom, de wortels van Kerstmis liggen niet in het Christendom, maar gaan terug naar tijden ver voor de vermeende geboorte van Christus. En toch heeft die

geboorte alles te maken met het wintersolstitium.

Heilige nacht

Alle volkeren uit de Oudheid bezaten nog een diepere kennis over de kosmos en de natuur, die ze heel anders opvatten dan de moderne mens. Het wintersolstitium was voor hen niet alleen de terugkeer van de fysieke zon, en daarmee de geboorte van een nieuwe cyclus, maar deze kosmische omstandigheid had alles te maken met groeifasen van de mens en de mensheid. Er zijn heilige momenten in het jaar, waarop dingen gebeuren die zich wellicht aan het oog onttrekken, maar die uiterst belangrijk zijn. Die heilige momenten vinden plaats tijdens de wisseling der seizoenen: dus rond 21 december, 21 maart, 21 juni en 21 september. Voor veel oude beschavingen was het geboortefeest rond 21 december de heiligste periode van het jaar.

Hoewel de commercie haar verstikkende vleugels over het huidige kerstfeest heeft uitgespreid, ervaren velen van ons zelfs nu nog iets van die heiligheid. Als we ons even los kunnen maken van de exquise maaltijden en dure cadeaus, ontstaat er in ons een sterke wens naar vrede, vriendschap en broederschap tussen alle mensen op aarde. Dan kunnen we ervaren dat er zaken zijn die veel belangrijker zijn dan aardse welvaart.

Er zijn talloze verhalen geschreven over wonderbaarlijke gebeurtenissen rond Kerstmis, die uiteraard wel opgesmukt zijn met de nodige fantasie, maar die toch iets van magie bevatten. Om slechts één werkelijk plaatsgevonden gebeurtenis te noemen: tijdens Kerstmis in het eerste jaar van de Eerste Wereldoorlog kwamen de soldaten van de vijandelijke partijen uit hun loopgraven, gaven elkaar cadeaus en vierden Kerstmis met elkaar.

Historische gebeurtenis of mythe

De huidige christelijke viering van Kerstmis heeft veel van zijn innerlijke betekenis verloren. Natuurlijk zijn er mensen die naar binnen kijken en de oprechte wens koesteren dat er vrede voor iedereen komt. Maar in veel gevallen is dit religieuze feest geworden tot een soort godsdienstig vermaak. Het goddelijke wordt niet meer in de mens zelf, maar buiten de mens gezocht. De geboorte van de christelijke Heiland wordt opgevat als een historische gebeurtenis, en als het geloof maar sterk genoeg is, neemt men al de historische onjuistheden op de koop toe. Religie daarentegen plaatst het goddelijke *in* onszelf. Ze ziet de religieuze verhalen ook niet zozeer als historische gebeurtenissen maar als symboliek, als mythen, die welis-

waar niet letterlijk opgevat moeten worden, maar die niettemin een diepzinnige spirituele waarheid bevatten. En die waarheid heeft alles met ons te maken.

De spirituele zon

Zouden de Ouden rond 21 december alleen de *uiterlijke* zon vereren? Het lijkt onwaarschijnlijk. De Zon werd namelijk niet alleen opgevat als schepper, levengiver van het uiterlijke leven, maar vooral ook van het innerlijke leven. In de beroemde *gelijkenis van de grot* in *De Staat* van Plato, wordt iemand bevrijd uit een grot — symbool van het uiterlijke leven. Hij wordt uit de grot geleid, leert grotere werkelijkheden kennen en merkt dan op dat het de innerlijke Zon is waaruit al het leven, zowel het materiële als geestelijke, voortvloeit.

De Zon is door vrijwel alle volkeren als een godheid vereerd. We wezen al op Mithras, de van oorsprong Perzische zonnegod. De Perzen kenden ook de zonnegod Ahura Mazda, ook wel Ormazd genoemd. Bekend is ook Ammon-Ra, een belangrijke god in het Egyptische pantheon; ook Osiris en Horus werden geassocieerd met de zon. De gnostici noemden hun zonnegod Abraxas, de Maya's Jaguar. In de Noorse mythologie wordt de hemelvader Týr gepersonifieerd als de Zon. Kortom, elke beschaving, elke religie, vereerde de Zon als god, schenker van het leven.

De oude Griekse beschaving kende de zonnegoden Phoebus, Apollo en Helios; in India waren het Savitur en Surya. Helios, die de zonnewagen bestuurt, wordt soms wel vereenzelvigd met Apollo, maar Helios staat meer voor de uiterlijke zon. Apollo, die wordt geassocieerd met orde, gerechtigheid en zuivering door boetedoening, vertegenwoordigt de innerlijke Zon, de kracht die achter de uiterlijke zon werkt.

Ook Savitur, de godheid die in de bekende Gāyatrī uit de *Rig-Veda* (III, 62, 10) wordt opgeroepen, heeft betrekking op de onzichtbare goddelijke kracht die zich achter de uiterlijke zon bevindt. Die uiterlijke zon is niets anders dan een weerspiegeling van de gigantische zonnekrachten die erachter en erdoor werken.

Hierin ligt een belangrijke sleutel bij het begrijpen van de heiligheid van het wintersolstitium. Het belang daarvan is niet zozeer dat de uiterlijke zon terugkeert naar de noordelijke landen, maar dat de kracht erachter, de alles doorstralende goddelijke ZON, geboren wordt.

De vraag rijst dan *waar* die geestelijke Zon geboren wordt? Het antwoord is: in de mens! In onszelf! Maar dan moeten we dat wel willen en ervoor werken.

De mens: kind van de Zon

Het doel van religie is eenwording met de kern van het universum. Eigenlijk is het woord 'eenwording' verkeerd gekozen, want we zijn al één met de 'Bron' waaruit alles voortkomt, maar we zijn ons er niet van bewust.

De Kosmos is als een gigantische boom met zijn wortels diep verborgen in de onzichtbare lagen van de hemel. Alle sterren, planeten, goden, mensen, dieren, planten, ja, elk atoom maakt onderdeel uit van deze boom. Wij mensen, levende op deze kleine planeet Aarde, horend bij onze dagster – de zon – zijn nooit losgekomen van die kosmische boom. Hoe zou dat kunnen! We zijn opgebouwd uit dezelfde levenssappen van die kosmische boom. We zijn alleen vergeten wie we werkelijk zijn. We hebben ons teveel vereenzelvigd met de 'buitenkant der dingen', met de uiterlijke wereld. We kunnen echter weer tot het besef komen wie we werkelijk zijn en dat we een onlosmakelijk deel zijn van het grote geheel.

De mens is een kopie van de Kosmos. Alle hoedanigheden en bewustzijnsaspecten die je in het groot kunt vinden, zijn ook in de mens aanwezig. Zoals het zaadje van de appel potentieel alle vermogens en eigenschappen in zich draagt van de appelboom die hem heeft voortgebracht, zo is de mens als een microkosmos, kind van de macrokosmos.

Laten we ons voor nu beperken tot de solaire Kosmos, de zon en de planeten. Als we inderdaad een afspiegeling van het zonnestelsel zijn, dan moet iets in ons bewustzijn corresponderen met de planeten en met de Zon.

Welnu, dat zonne-element is het Christos-beginsel. Christos is een Grieks woord, dat 'gezalfd' betekent. De Latijnse vertaling is Christus. De *titel*, Christos, de gezalfde, werd gegeven aan iemand die met succes bepaalde inwijdingen heeft doorgemaakt, zoals we straks zullen uitleggen. De term Christos werd ook gebruikt om het edele, het mededogende en begripsvolle aspect in het menselijke bewustzijn aan te duiden. De Christos in ons schijnt zoals de zon het zonnestelsel verlicht. Het is deze Christos-zon in de mens, die net als zijn Vader, de goddelijke Zon, geboren kan worden tijdens het wintersolstitium.

Maar let wel: de Christos-zon *kan* geboren worden. Maar dat gaat niet vanzelf. Het bezitten van een bewustzijnsaspect betekent bij lange na nog niet dat je het daadwerkelijk al actief hebt gemaakt.

De innerlijke Christos

Net zoals elk talent of vermogen zul je ook het innerlijke Christos-beginsel door oefening moeten ontwikkelen. Je

De op zijn kop staande (kerst)boom symboliseert de kosmische boom met zijn wortels in de onzichtbare spirituele gebieden van de ruimte. De lichtjes in de boom duiden op de zonnen, die ons de boodschap van licht en bovenpersoonlijke liefde meedelen. De cadeaus die tijdens de kerstviering onder de boom worden gelegd, staan voor de toewijding der goden, die hun luister aan de mensheid schenken.

zult daarvoor, net als bij het leren van talen of wiskunde, moeten studeren en het geleerde in de praktijk toepassen. Nu gaat het bij het ontwikkelen van het Christos-beginsel niet slechts om een bepaalde vaardigheid of kennis. Dit beginsel is te vergelijken met wat in het Sanskrit *buddhi* heet. *Buddhi* – afgeleid van de Sanskrit-wortel *budh*, dat ontwakken betekent – is het geestelijke element in ons. Het is geestelijk onderscheidingsvermogen. Iemand die volgens dit buddhische vermogen leeft, ziet mensen en gebeurtenissen in een veel ruimer, in een universeel perspectief. Je weet jezelf een onderdeel van het grote geheel. Er is een onmiddellijk begrip en vooral ook een grenzenloze liefde en mededogen voor al wat leeft. Wie zichzelf in alle eerlijkheid bekijkt, weet dat als je je

wilt vereenzelvigen met de Christos in je, dat dit een kwestie van langdurig pogen is, waarbij je weleens zult vallen en weer moet opstaan. Als het buddhi werkzaam is, dan is de mens *te allen tijde* liefdevol, geduldig, onverschillig voor eigen leed en plezier, en – het belangrijkste – hij is altijd gefocust op het (spirituele) welzijn van de ander.

In de oudheid bestonden instellingen waar gemotiveerde mensen in toegelaten werden, die als enig doel hadden de Christos in henzelf te ontwikkelen, om daardoor beter in staat te zijn hun medemensen te inspireren een weg te vinden uit het doolhof van het uiterlijk bestaan. Deze instellingen werden *Mysteriescholen* genoemd. De Leiders en Leraren van die scholen waren ver ontwikkelde mensen, behorend tot wat we de Loge van Wijsheid en Mededogen noemen. Die Loge probeert al sinds de nacht der tijden de mensheid te onderwijzen en te inspireren.

Mysteriescholen

Werd iedereen toegelaten tot een *Mysterieschool*? Zeker niet. Je moest aan bepaalde voorwaarden voldoen. Je moest het buddhische in je al in enige mate ontwikkeld hebben. Als je wilt weten wat dit concreet betekent, kun je de *Bergrede* in het Evangelie van Mattheüs lezen. Pas als je voldoet aan de eisen die daarin opgesomd worden, heb je op de juiste manier op de poort van de *Mysterieschool* geklopt en word je opengedaan. Maar dat is geen sinecure. Wie van ons is al in staat in elke omstandigheid – hoe pijnlijk die ook is – te beseffen dat het je eigen karmische oorzaken waren die een ellendige toestand waarin je verkeert, veroorzaakt hebben? Wie van ons is in staat zo'n allesomvattende liefde te ontwikkelen, dat we onze vijand liefhebben, en het kwaad nooit met kwaad weerstaan?

Nieuw toegetreten leerlingen in een *Mysterieschool* moesten een gelofte afleggen, waarin ze plechtig beloofden een zuiver, onzelfzuchtig leven te leiden. Bovendien mochten ze het geleerde niet aan buitenstaanders bekend maken. Die regel was er niet om een bepaalde exclusiviteit te kweken, maar omdat deze esoterische leringen door buitenstaanders verkeerd begrepen zouden worden; of, wat nog ernstiger is, ze zouden de leringen te eigen bate gebruiken, waardoor de chaos in de wereld zou toenemen. In de Griekse *Mysteriën* werd een toegelaten leerling een *Chrēstos* genoemd, dat zo iets als 'de waardige' betekent. Het was een kandidaat op proef, iemand die, om het in de termen van het Nieuwe Testament te zeggen, het Koninkrijk der Hemelen met kracht wilde nemen. Vaak

wordt die proefperiode van de Chréstos voorgesteld als een lijdensweg. Hij moet gezuiverd worden van alle lagere elementen. Zijn gelofte een zuiver leven te leiden, leidt tot een enorme versnelling in zijn spirituele ontwikkeling. Dat betekent echter wel dat hij allerlei karmische zaden uit het verleden, die anders pas in verschillende toekomstige levens zouden opkomen, in een korte spanne tijds moet uitwerken, zonder daardoor geraakt te worden.

In verschillende religies wordt deze proeftijd als een strijd voorgesteld. Arjuna in *De Bhagavad-Gītā* moet oorlog voeren tegen zijn verwanten — symbool voor zijn oude karaktertrekken. In de Islam spreekt men over de kleine en grote Jihad; de grote Jihad, de oorlog tegen de *nafs*, het lager zelf. Ook van Jezus wordt gezegd dat hij gekomen is voor het zwaard.⁽³⁾

Die strijd moet je echter niet te letterlijk nemen. Het gaat erom je eigen lagere natuur te beheersen. Dat doe je door je te richten op en je te vereenzelvigen met je eigen hogere natuur: de innerlijke Christos, of de innerlijke Buddha. Die leeft in het besef van verbondenheid en eenheid. Die ziet de grootsheid en verhevenheid van de kosmos, waarin alles met elkaar verweven is en het ene al het andere doordringt. Het is de Kosmische Boom die als metafoor dit Universum voorstelt; het is de kerstboom die het uiterlijke symbool hiervan is.

Van Chréstos naar Christos

Er komt een moment in het leven van de Chréstos, dat hij zo zuiver is geworden, dat hij gereed is voor het proces van Inwijding. Er zijn verschillende inwijdingen, maar voor ons is de Inwijding van de Grote Geboorte ten tijde van het wintersolstitium de belangrijkste. De neofiet leert dan zijn eigen innerlijke natuur kennen door die te *worden*. Zoals gezegd: de mens is een microkosmos. De verschillende gelaagdheden van ons zonnestelsel zal hij leren kennen, door de ermee corresponderende aspecten in zijn eigen bewustzijn te worden. Hij zal steeds dieper doordringen in zichzelf, totdat hij, ontdaan van alle lagere elementen, voor Vader Zon verschijnt, zijn eigen Hoger Zelf.

Tijdens de inwijding verlaat de kandidaat met behulp van zijn Leraar zijn lichaam, precies zoals dat tijdens de dood of tijdens de slaap het geval is. Maar de inwijdeling is zich er bewust van. Hij trekt door de sfeer van de maan, laat daar zijn innerlijke maanlichaam achter, reist verder naar Venus, laat zijn innerlijke Venuslichaam daar achter. Bij Mercurius ontdoet hij zich van zijn innerlijke Mercurius-gewaad. Vervolgens betreedt hij de sfeer van de innerlijke

zon en ontmoet hij zijn eigen innerlijke god van aangezicht tot aangezicht. In zeer ver verheven inwijdingen wordt hij zelfs een kort moment één met zijn god.

Al naar gelang de aard van de inwijding gaat hij na drie of veertien dagen terug. Nu klopt dat niet helemaal met de huidige kalenders, maar die zijn door de Romeinen voortdurend, vaak om politieke redenen, veranderd. Als de inwijding aanving op 21 december, dan wordt dus in de nacht van de 24e op de 25e de Christos geboren. En dat de meest verheven inwijding veertien dagen duurt, is ook nog terug te vinden en wel in het feest dat Epifanie wordt genoemd, dat begin januari wordt gevierd. Dit van oorsprong Griekse woord betekent ‘verschijning’ en het doelt op de verschijning van een god-mens, een Christos. Epifanie is in Nederland bekend als Driekoningen. Die zouden in de stal het kind Jezus hebben opgezocht. Het betreft Caspar, Melchior en Balthasar. Dit zijn echter geen menselijke koningen, ze staan voor de Maan, Venus en Mercurius. Bij de grootste en verhevenste inwijding staan deze drie namelijk in *syzygie*, in een rechte lijn. Ze vormen het kosmische pad door de innerlijke gebieden van het zonnestelsel waarlangs de inwijdeling trekt naar Vader Zon, en waarlangs hij zich weer terugtrekt naar de aarde. De drie ‘koningen’ schenken de Christos het symbolische goud, wierook en mirre. Het is de gouden luister van de zon, de zuiverende kracht van wierook die al het onedele verdrijft. En mirre, dat tijdens huwelijksfeesten wordt gebruikt, symboliseert het huwelijk tussen de Chréstos en Christos. De innerlijke god doorstraalt de mens. Ze worden één.

Op zijn terugreis naar de Aarde heeft de inwijdeling bij de verschillende planeten zijn bekleedsels weer opgepakt en keert hij terug in zijn lichaam dat door zijn Meesters in trance is gehouden. Hij staat op uit de dood. De Chréstos is Christos geworden. De inwijdeling keert terug van zijn reis door het innerlijke zonnestel, en zoals dat in de oude mysterietaal genoemd wordt: hij is bekleed met de Zon. Het is 25 december. Er heerst vreugde onder de mensen, want een nieuwe Meester, een nieuwe Heiland, een Christos is herrezen uit de dood.⁽⁴⁾

Het gaat bij Kerstmis dus niet om de fysieke geboorte van het kindeke Jezus, maar om de geboorte van de *geestelijke ziel* in hem. Vandaar dat een ingewijde in het oosten ook wel een dwija, een tweemaal-geborene, wordt genoemd.

Kleine Mysteryën

Wanneer je door de beeldspraak van de Evangelieën heen leest, zie je op verschillende plekken verwijzingen naar de

Mysteriën. De Mysteriescholen waren weliswaar alleen toegankelijk voor wie al een eind weegs was op het pad van spirituele ontwikkeling, maar dat betekende geenszins dat de niet-ingewijden aan hun lot werden overgelaten. Integendeel. Alleen kunnen de meesten nog niet de esoterische leringen ‘verteren’. Daarom moeten ze op wat eenvoudiger manier toegesproken worden, namelijk door middel van gelijkenissen, omdat ‘zij ziende niet zien en horende niet horen of begrijpen’.⁽⁵⁾

Die eenvoudigste manier van het mensen voorhouden van universele waarheden vond plaats in wat de Kleine Mysteriën werd genoemd. Niet alleen door gelijkenissen, maar ook in mythen, symbolen en in een soort van drama werden mensen onderwezen. Als je met een onbevooroordeelde blik het Nieuwe Testament leest, herken je nog vaak de mysterietaal. Het kloppen op de deur, de Bergrede, het niet-ingewijden onderwijzen in gelijkenissen, komen rechtstreeks uit de Mysteriën voort. En ook het belangrijkste doel van de Mysteriën, het opwekken van de innerlijke Christos, vind je bijvoorbeeld terug in de brieven van Paulus, die zelf ingewijd was. Zo spreekt Paulus over het feit dat ‘Christos in u gestalte krijgt’.⁽⁶⁾ En dat is precies de boodschap van Kerstmis.

Kerstmis gaat niet over de geboorte van Jezus van Nazareth. We weten niets van hem, hoewel de Esoterische Wijsbegeerte nadrukkelijk beweert dat er weldegelijk een wijze mensenvriend in het Midden-Oosten heeft geleefd en mensen heeft geïnspireerd. Hij leefde ruim 100 jaar voor het jaar 0, en deze grote spirituele Leraar is als model gebruikt voor het symbolische verhaal in de Evangelien.

Maar de werkelijke betekenis van Kerstmis is dat, als we het willen, het Christos-kind in ons geboren kan worden. Als we in alle oprechtheid het besluit nemen een mededogende kracht in de wereld te zijn, onze medemensen lief te hebben en ons best doen het mentale klimaat te zuiveren

van zelfzucht en geweld, dan wordt althans iets van de Christos-geest in ons wakker gemaakt. We zijn dan een Chrístos, een leerling. Misschien staan we helemaal aan het begin van onze pelgrimstocht, maar eens moeten we toch de eerste stap zetten. En als we volhouden, de vrede van Kerstmis in ons hart bewaren, kunnen we het kind in ons laten opgroeien.

Hoe doen we dat? Door met de Natuur mee te werken. En zijn niet de herders die het kerstkind in de stal komen opzoeken, het symbool van het meewerken met de Natuur? En wie meewerkt met de Natuur behoort tot de Hiërarchie van Mededogen. Daarom kunnen de herders ook de Meesters van Wijsheid en Mededogen symboliseren, de Leraren van de Chrístos die Christos werd.

We zien datzelfde beeld in de Mahābhārata, waar de baby Krishna ontsnapt aan de wrede dictator Kamsa – zoals Jezus ontsnapt aan Herodes – en dan door herders wordt opgevoed. Het is het beeld van je scharen in de Natuur. En let wel: de Natuur is als de Kosmische Boom, waarin alles met elkaar verbonden is. Als we ons één weten met dat geheel, zal het kerstkind in ons groeien.

Kortom, of we het feest rond 21 december Kerstmis of Winterfeest noemen, of we nu opgegroeid zijn in een christelijke, islamitische of wat voor traditie dan ook, deze tijd van het jaar is hét moment om ons bewustzijn te richten op wat we in het diepst van ons hart zijn: de Christos-Zon. Want omstreeks deze tijd hebben we de geestelijke krachten in het Zonnestelsel mee.

Referenties

1. Voor meer over het verschil tussen religie en geloof, zie: Barend Voorham, ‘Van aanbidding en geloof naar religie en eigen verantwoordelijkheid’. Artikel in: *Lucifer*, jaargang 47, nummer 4, augustus 2025, p. 122-128
2. Alleen *Mattheüs* 1:18–2:23 en *Lucas* 2:1-21 vermelden in enkele zinnen de onbevleete ontvangenis van Maria en de geboorte van Jezus.
3. *Mattheüs* 10:26
4. Over de inwijding van de Grote Geboorte, alsmede de andere drie grote inwijdingen, zie: Gottfried de Purucker, *Bekleed met de Zon*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1974, een Nederlandse vertaling van: *The Story of Jesus*. 1st edition, 1938. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/the-story-of-jesus/>).
5. *Mattheüs* 13:13
6. *Galaten* 4:19

De uitdaging die vrijheid ons biedt

Vrijheid. Er is weinig dat zo'n breed scala aan gedachte-associaties oproept als vrijheid. In al haar vormen en soorten: vrijheid – of het ontbreken daarvan – is altijd een factor in ons denken en daarmee in onze belevingswereld. In dit artikel willen we laten zien hoe ons denken over vrijheid ons voor een uitdaging kan plaatsen.

Op het wereldtoneel zien we voorbeelden van oorlog, onderdrukking en onrecht waarin alles wat vrij zou moeten zijn, massaal wordt gegijzeld in een wurgende onvrijheid. Anderzijds zien we in deze zelfde wereld voorbeelden van acties om mensen waar dan ook te beschermen, te helpen en op te komen voor de vrijheid van denken en handelen. Het zijn twee uitersten.

Wat is vrijheid? Laten we drie verschillende voorbeelden noemen die laten zien hoe moeilijk het is om in absolute termen van (on)vrijheid te spreken.

We zien de vrijheid van meningsuiting terecht als een groot goed. Maar een uitspraak die bewust onjuistheden of leugens bevat, wordt nog wel eens onterecht als mening gepresenteerd. Een ander voorbeeld is de vrijheid van ouders om hun kinderen op te voeden in overeenstemming met hun eigen overtuiging. Ook een groot goed. Maar als het kind in een bekrompen milieu geen kans krijgt om zelfstandig te leren denken,

belemmert dat zijn vrijheid om zijn potentiële mogelijkheden te ontwikkelen.

En dan de misdadiger die in zijn cel tot het inzicht komt dat hij zijn leven moet veranderen. Is hij even onvrij als de misdadiger naast hem die al bezig is met het beramen van de volgende misstap?

Zo zien we dat vrijheid weliswaar een gouden lichtstraal biedt op uiterlijke en innerlijke vrede en ontwikkeling, maar daarvoor ook haar voorwaarden aan ons stelt. We zullen het ethisch besef moeten hebben dat vrijheid een grondslag is van een menswaardig en rechtvaardig bestaan voor iedereen. Een vrijheid die verankerd ligt in de *samenleving*, waardoor individuele vrijheid nooit boven het algemeen belang kan worden verheven. We moeten altijd rekening houden met elkaar.

De kern van wat vrijheid inhoudt ligt besloten in het denken. We zijn immers *denkers*. Alleen met ons denken bepalen we wat we met vrijheid doen — ongeacht hoe vrij

Kerngedachten

» De kern van wat vrijheid inhoudt ligt besloten in het denken.

» Vrijheid zonder verantwoordelijkheid is een utopie.

» We *hebben* geen vrije wil, we *zijn* een vrije wil.

» Geluk is de vrijheid om de mensheid te kunnen helpen.

we zelf zijn, of menen te zijn. H.P. Blavatsky zegt over vrijheid van denken het volgende:

De mens heeft een fundamenteel en essentieel voorrecht van een onbelemmerde en volledige vrijheid van gedachten en geweten.⁽¹⁾

Een fundamenteel en essentieel voorrecht! Want als mens zijn we in staat gedachten *naar keuze* waar te nemen, te belichamen — of juist te negeren. Hierin schuilt natuurlijk ook een risico: deze vrijheid stelt geen voorwaarden aan de ethische kwaliteit van de gedachten die wij bewust of minder bewust gebruiken. Blavatsky noemt ook niet voor niets het geweten, dat het ethische gehalte van een gedachte sterk kan beïnvloeden.

De betekenis die we aan vrijheid geven, is uiteraard sterk afhankelijk van veel uiterlijke factoren. Leven we in een vrij land, met sociale omstandigheden waardoor we ons vrij kunnen uiten; gaan we niet gebukt onder psychische en fysieke problemen, dan kunnen we dat als een tamelijk grote vrijheid ervaren. Maar zulk een relatieve weelde stelt ons wel voor uitdagingen. Zien we die vrijheid in het besef van wat er in de wereld allemaal gebeurt, of hechten we aan een comfortabel leven zonder veel belangstelling

voor hetgeen ons niet direct raakt?

Ons denkvermogen verder ontwikkelen

Dit brengt ons tot de gerichtheid van ons denken. Daarvoor moeten we even kijken naar de mens als samengesteld wezen, opgebouwd uit verschillende bewustzijnsaspecten. Alles is bewustzijn, en de natuurlijke samenwerking tussen deze aspecten is erop gericht om steeds meer de edele, spirituele vermogens van ons bewustzijn tot uitdrukking te brengen, te *activeren*. Dit zijn onze stappen op de spirituele ladder van evolutie die tot onbegrensde vergezichten reikt.

Het denkvermogen verder leren ontwikkelen maakt de mens tot meer mens. Hierbij gaat het om de spirituele kwaliteit van het denken, en niet zozeer om alleen ons verstandelijk IQ. Onze persoonlijkheid is in dit proces de *ik-ben-ik* die het leven vanuit zijn eigen positie ervaart. Op het pad van spirituele ontwikkeling zijn we de leerling-denker. Maar we zijn al zo ver gevorderd dat we ook kwaliteiten van bewustzijn kunnen waarnemen die voorbij de identificatie met het ik reikt. *Als we willen*. Als we onze gedachten zo weten te richten dat we iets leren ervaren van de Natuur als Eenheid; dat er daarom voor samenwerking en broederschap in feite geen alternatieven

bestaan. Zo kunnen we van persoonlijk denken naar bovenpersoonlijk denken groeien, door het activeren van onze buddhische vermogens. Zo ontwikkelen we liefde voor al wat leeft en speelt onze persoonlijkheid daarin een dienende rol. We gaan van ik-ben-ik naar *ik-ben*.

Het ervaren van vrijheid

Dit vertaalt zich uiteraard in een verschil in het ervaren van vrijheid. Kort gezegd: de persoonlijke vrijheid om het ik tevreden te stellen versus de bovenpersoonlijke vrijheid om het algemeen belang te dienen. In die keuze voor het algemeen belang ligt de weg van onze spirituele ontwikkeling. Dit is wel een proces dat vele levens in beslag neemt.

Op de weg van persoonlijk naar bovenpersoonlijk denken moeten we leren vrij zien te komen van de stress om iets ten bate van ons persoonlijke leven te willen bereiken. Die stress cultiveren we vaak onder druk van onze sociale en maatschappelijke omgeving en ook van onze opvoeding.

Gedachten zijn levende wezens, en hoe meer we ze voeden, hoe krachtiger ze worden. Met de gedachten en de handelingen die daarop volgen, bouwen we ook karma op. Als eeuwigheidspelgrim trekken we zelf de gevolgen aan van een stressvol op onszelf gericht leven, maar ook die van een onbaatzuchtig leven.

We kunnen natuurlijk op een goede dag het radicale besluit nemen om voortaan uitsluitend bovenpersoonlijk te zijn, maar we zullen altijd met onze karmisch opgebouwde oorzaken en gevolgen hebben te doen. Dat hoeft ons niet te weerhouden van zo'n radicaal besluit, laten we vooral niet aarzelen daarover. Maar om de inhoud van ons karmische rugzakje te zuiveren, moeten we ons ook de tijd geven om te groeien in bovenpersoonlijkheid. En dat proces kunnen we zeker ervaren als 'geluk'.

De stoïcijnse filosoof Seneca stelde in de eerste eeuw van onze jaartelling dat meewerken met de Natuur 'een tocht is naar geluk'. Hoe kunnen we volgens Seneca dat geluk bereiken? 'Het genot verwerpen en alleen de deugd nastreven'.⁽²⁾ In een samenleving waarin vermaak en genieten zo'n prominente plaats inneemt, zullen veel mensen deze raad van Seneca niet opvolgen en de daarbij horende verantwoordelijkheden ook niet in acht nemen.

Vrijheid en verantwoordelijkheid

Vrij zijn in ons denken betekent dat we vrij zijn om voor de deugd of het genot te gaan. De gedachten die we

Bronzen sculptuur van Jean Marais op Place Marcel Aymé in Parijs.

daarvoor gebruiken brengen overeenkomstige verantwoordelijkheden met zich mee. Vrijheid zonder verantwoordelijkheid is een utopie, niet alleen in de uiterlijke wereld maar zeker ook in ons denken.

Mensen die hun eigen belang en comfort voorop stellen wordt wel eens verweten dat zij weinig verantwoordelijkheidsgevoel kennen. Maar het is eerder een eenzijdige gerichtheid in het denken. Hoe werkt dit?

Gedachten zijn zeer primitieve vormen van leven. Denken is in feite het waarnemen van gedachten. Ons bewustzijn is daarbij de regisseur van de zender/ontvanger van onze gedachten, en zo zijn we verantwoordelijk voor al het inkomende en uitgaande 'verkeer'. Hoe minder we ons bewust zijn van dit proces, hoe minder selectief we zijn in onze regie. En verantwoordelijkheid, als hogere kwaliteit van denken, moeten we wel weten te selecteren.

Het geweten, het licht van de ethische lessen die we uit onze vorige levens hebben opgeslagen, wil ons als waarschuwinglampje graag bij die selectie helpen. Als het lampje brandt omdat we een onethische keuze dreigen te maken, zullen we onze verantwoordelijkheid heel goed herkennen.

Bij het voorop stellen van het algemeen belang – de deugd als leidraad – doorzien we ook de illusie van persoonlijke vrijheid. Dan zijn we vrij van de verslavende behoefte aan

genot. En dan kunnen we de spirituele impulsen die we met bovenpersoonlijk denken opvangen, inweven in onze gewoonten en zo ook in ons karakter. De oude regel is waar: Zaai een gedachte, oogst een handeling. Zaai een handeling, oogst een gewoonte. Zaai een gewoonte, oogst een karakter.

Genot heeft dus, voor alle duidelijkheid, niets te maken met het geluk waar Seneca over spreekt. De persoonlijkheid in ons ziet vrijheid vaak als de mogelijkheid om op elk moment voor genot te kiezen. Maar persoonlijk, zelfgericht genot is uiteindelijk niet bevrijdend. Het is juist verslavend, terwijl het nastreven van deugd werkelijk bevrijdend werkt. Met bijvoorbeeld zelfbeheersing blijven we onszelf meester en laten we ons niet door allerlei verleidingen meevoeren. Moed geeft ons meer mogelijkheden om te bewegen, ook in omstandigheden waarvoor anderen terugschrikken.

In de deugd vinden we het werkelijke, duurzame geluk. Dit geluk is meer de vreugde van de vrijheid om te ervaren hoe we met bovenpersoonlijkheid de mensheid kunnen helpen, of nog ruimer verwoord: het Leven te dienen.

Vrijheid en vrije wil

Wat betekent een vrije wil voor ons als mens? Dat we, in welke situatie dan ook, een keuze hebben. Die kan door allerlei omstandigheden buitengewoon beperkt zijn, maar we zijn altijd vrij om onze gedachten te richten, om de voor ons juiste gedachten te selecteren. Het is ook goed om de vrije wil in de theosofische betekenis te zien: we hebben in feite geen vrije wil, maar we *zijn* een vrije wil. De vrije wil ontspringt aan ons hoogste Zelf, onze essentiële kern die geen beperkingen oplegt aan onze inherente vermogens.⁽³⁾ Hierin ligt de wezenlijke vrijheid op het pad van onze spirituele evolutie. Een prachtig citaat van Gottfried de Purucker laat ons dit zien:

De vrije wil van de mens wordt in toenemende mate vrijer precies naar gelang hij zijn menselijkheid kan ontgroeien en meer goddelijk kan worden, hetgeen betekent: meer gelijk worden aan zijn eigen innerlijke wezenskern, het hart der dingen, het hart van het universum, Parabrahman, DAT. (...)

Een mens heeft een vrije wil omdat hij een integrale en onafscheidelijke druppel in de Cosmische Levens-Intelligentie is...⁽⁴⁾

Dit is de sublieme schoonheid van vrijheid om te kunnen groeien naar het spirituele Licht. Ongeacht of we in

relatief veilige en comfortabele omstandigheden leven of in moeilijke en levensgevaarlijke situaties, deze uitnodiging van de Natuur zelf is er altijd voor iedereen.

Als we nadenken over dit alles, is het leerzaam om te kijken in hoeverre de essentie van wat vrijheid wereldwijd zou moeten betekenen, al vorm heeft gekregen. En in het verlengde daarvan kunnen we ook begrijpen waarom dit voor grote delen van de mensheid nog niet lukt. We zien onderdrukkende, autoritaire regimes en wankele democratieën, maar we zien ook internationale organisaties die vrede en vrijheid bevorderen en zich bijvoorbeeld inzetten op het gebied van het milieu en hulp bieden aan de vele miljoenen mensen die in nood verkeren. We zien ook de vele vormen van wet- en regelgeving die vrijheid en recht moeten waarborgen, daar waar mensen falen om het al zonder te kunnen stellen. En de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is een goed voorbeeld van hoe belangrijk vrijheid en menswaardigheid is in de wereld van vandaag.

We staan voor de keuze om te leven voor onszelf of ons leven ten dienste te stellen aan het grote geheel. Geven we gehoor aan de oproep van onze bovenpersoonlijkheid om onze spirituele mogelijkheden te verkennen en te omarmen, of niet? We hebben de vrijheid om ons verder te ontwikkelen, om ons te ontdoen van onze onvrijheid. Voor onszelf en voor de wereld. Dat is de uitdaging die vrijheid ons biedt.

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume IV*. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1969, p. 496.
2. Seneca, *Het gelukkige leven (De vita beata)*. Baarn, Uitgeverij Het Wereldvenster, 1979. Zie het eerste deel van de tekst (hoofdstukken I-XVI) en de inleiding door Ivo Gay.
3. Linda van Noort, Verantwoordelijkheid, vrijheid en vrije wil. Artikel in: *Lucifer*, Symposiumverslag 'Universele Rechten van de Reïncarnerende Mens', jaargang 38, nummer 3/4, juni/augustus 2016, p. 20. Symposiumreeks, nummer 18.
4. Gottfried de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1987, p. 901-903.

Op de Rāya-Yoga school van K. Tingley maakten de leerlingen elke dag muziek.

Theosofische educatie

Kerngedachten

» Het opgroeien van het kind tot volwassenheid is het weer activeren van de eigenschappen die het kind eind vorige incarnatie al bezat.

» Het doel van theosofische educatie is, alle soorten kwaliteiten in het kind tot ontplooiing te brengen, waarbij elke kwaliteit zijn juiste plek en functie in de totale Mens inneemt.

» In dit artikel bespreken we zes belangrijke 'pijlers' van theosofische educatie. Deze worden voor een deel in 20e- en 21e-eeuwse onderwijs vernieuwingen in de praktijk gebracht.

» Centraal staat daarin het Rāja-Yoga principe: het kind vertrouwd maken met zijn eigen innerlijk ethische kompas, waardoor hij de uitdagingen van het leven met begrip, hoop en moed kan tegemoet treden.

» Alles begint ermee dat wij als opvoeders daadwerkelijke voorbeelden zijn waaraan het kind zich kan optrekken.

Hoe zou opvoeding en onderwijs inhoud krijgen als we uitgaan van de achterliggende Eenheid, zoals alle grote religies en filosofieën in de wereld doen? Hoe voeden we onze kinderen op in het licht van universele wetten als reïncarnatie en karma? Het doel van dit artikel is om hiervan een beeld te geven, inclusief een aantal suggesties om de principes in de praktijk vorm te geven.

In de wereld heerst er over onderwijs en opvoeding een onoverzienbare hoeveelheid meningen en theorieën. In welke richting moet het onderwijs en het schoolsysteem zich in onze huidige tijd ontwikkelen? De ideeën hierover schieten alle kanten uit. Moeten we terug naar meer traditionele taal- en rekenlessen op de basisschool? Of moet er juist meer ruimte komen voor creativiteit en begrip, zodat onze leerlingen de snel veranderende samenleving aankunnen? En bedenk: de kinderen en jongeren zijn degenen aan wie wij volwassenen onze beschaving moeten overdragen. We beginnen met de vraag: wanneer is educatie *theosofische* educatie? Dat is educatie die gebaseerd is op de Universele Wijsheid, op de essentiële kennis en inzichten die in en achter alle grote filosofieën en spirituele impulsen in de wereld liggen. Wat er sinds 1875 van die Universele Wijsheid bekend is gemaakt, wordt ook wel Theosofie genoemd. Theosofische educatie is gebaseerd op

kennis van wat de Mens is, en wat de zin van het leven is. Enkel met een zeker begrip van deze grote levensvragen, kun je kinderen en jongeren met inzicht naar hun volwassenheid begeleiden.

Wat is de Mens?

Het is dus eerst nodig om een beeld te krijgen van wie we eigenlijk zijn. Wij mensen – in feite alle wezens – zijn *centra van bewustzijn*. We zijn niet ons lichaam, maar we zijn een geestelijk, onvergankelijk centrum van leven dat door het lichaam werkt. En we kunnen onszelf, als totale Mens, beter leren begrijpen door middel van de driedeling geest, ziel en lichaam.

Onze *geestelijke kern* is geworteld in de geestelijk-goddelijke gebieden, en is een onscheidbaar deel van het Grenzenloze Leven. Hij is er een vonk van. Hij is daarom ook onvergankelijk: ongeschapen, en 'niet te vernietigen'. En als onscheidbaar deel van het Grenzenloze Leven draagt ons

bewustzijn alle potenties en krachten van het Grenzenloze Leven in zich. Een verwonderlijk idee, om lang over na te denken.

Naast onze geestelijke kern, het Hart van ons wezen, zijn wij als mens ook een *ziel*, ons denk-bewustzijn. Onze ziel drukt zich op zijn beurt in elke incarnatie uit in een *uiterlijk voertuig* of lichamenlijk instrument.

Wat is nu onze ziel? Het is de tussenschakel tussen onze geest en ons uiterlijk instrument. In dat tussenliggende deel is ons dagelijks actieve bewustzijn gezeteld. En voor ons mensen is dat actieve bewustzijn ons *denkvermogen*, ons vermogen om gedachten waar te nemen en ons welbewust op bepaalde gedachten te richten, door er aandacht aan te geven. Onze ziel bevat alle kwaliteiten die we tot nu toe van onze grenzenloze potenties ontplooid hebben, gedurende onze vorige levens en ons huidige leven. Onze ziel is als het ware 'de tussenstand' van ons continue groei-proces.

Ons tijdelijke, vergankelijke instrument hebben we nodig om in de uiterlijke wereld ervaringen op te doen en daar onze taken te vervullen: om onze rol in het geheel van Leven te spelen. Dat instrument bestaat uit meer dan ons stoffelijke lichaam dat we kunnen zien; het omvat ook ons astraal-lichaam, dat iets etherischer is dan ons fysieke lichaam, en voorts onze vitale energieën en onze begeertekracht. Die vier elementen laten we weer los als we sterven en weer toe zijn aan een meer geestelijke rustperiode.

Onze sluimerende vermogens zijn we leven na leven aan het ontplooiën, aan het activeren, naar buiten aan het brengen. Dat is dus een ontwikkelingsproces *van binnen naar buiten*, waarbij we in onze ziel tot uitdrukking leren brengen wat we latent in onze geestelijke essentie in ons dragen. Onze inzichten en vaardigheden komen dus niet van buiten, ze zijn er niet van buitenaf in gestopt. Ze zijn de vruchten van zelf-ontplooiing. Met dat proces van zelf-ontplooiing zijn we al talloze levens bezig en we zullen nog talloze levens nodig hebben om onze menselijke potenties te vervolmaken.

De fundamentele drang tot ontplooiing van onze potenties

In elk mens is er de fundamentele drang, vanuit zijn diepste Kern, om meer en meer van zijn sluimerende mogelijkheden in zijn dagelijks bewustzijn (ziel) te realiseren. In elk kind kunnen we de werking zien van die fundamentele drang. Het kind wil zich uiten én de wereld leren kennen. Tenminste, als de opvoeders die impulsen niet

in de kiem smoren.

Deze theosofische principes verklaren waarom wij allen met een uniek karakter en een unieke set eigenschappen in de wereld komen. Dat is immers precies wat we tot dan toe ontplooid hebben. Wat dat betreft zijn wij allen uniek.

Wat houdt het ontwikkelingsproces van een kind in? Het opgroeien als kind tot volwassenheid is het *weer activeren van de eigenschappen die het kind eind vorige incarnatie al bezat*: zijn geestelijke, mentale, psychische en lichamenlijke kwaliteiten. Wat de begeleiding door opvoeders en leraren betreft, houdt dit iets heel belangrijks in: elk kind is een steeds reïncarnerend wezen, een eeuwigheidspelgrim, die wij nu tijdelijk onder onze hoede hebben. We zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van zijn *zelf*-ontplooiing, totdat het kind volwassen is en zijn vrije wil weer volledig actief is, zodat hij zijn evolutionaire reis zelfstandig kan vervolgen. We hebben als taak om onze nieuwe collega in te werken in het uiterlijk functioneren van de samenleving. Totdat hij de fase van volwassenheid heeft bereikt: dan is de beschermende en begeleidende taak van ons als ouders of grootouders of leraren volbracht.

De ruimere, universele, duurzame kwaliteiten in ons denken

Als we een kind optimale kansen willen geven om uit te groeien tot een *compleet* mens, met (potentieel) spirituele, mentale, psychische en stoffelijk-emotionele vermogens, is het heel zinvol om onderscheid te leren maken tussen de zeven niveaus van gedachten waarop elk mens zich kan richten. We gaan ze alle zeven af:

Onze twee hierna te noemen *universele* karakteristieken of niveaus van denken laten ons dieper kijken, geven ons begrip van de oorzaken achter alle uiterlijke dingen. Zij behoren tot onze blijvende, onvergankelijke natuur. Zij zijn onvergankelijk. Daardoor zien we wat alle mensen gemeenschappelijk hebben, wat zelfs alle wezens gemeenschappelijk hebben. Daardoor beseffen we hoezeer we deel zijn van een Eenheid, waar we nooit uit kunnen treden. Dat we daarom, juist omdat die eenheid er is, verantwoordelijk zijn voor elke actie, want daarmee beïnvloeden we al onze medemensen.

Die twee hogere denkaspecten zijn ons eenheidsbesef (het meest universele) en ons begripsvermogen. De werking van ons begripsvermogen kunnen we ervaren als we, soms in een flits, iets begrijpen: een verband leren zien, een helderder overzicht van een situatie krijgen. Soms kan het ogenschijnlijk spontaan optreden. We noemen het dan

intuïtie.

En het derde denkaspect ‘van boven naar beneden’ gezien is ons intellect, ons analytisch vermogen. Daarmee kunnen we alle verschijnselen logisch ordenen. Maar met ons intellect alleen kunnen we niet dieper kijken dan de stoffelijke buitenkant van de dingen, de processen van de uiterlijke wereld. Om de processen erachter, zoals reïncarnatie en karma, te leren begrijpen, hebben we ons begripsvermogen en eenheidsdenken nodig.

Deze drie hogere denkmogelijkheden vormen ons *bovenpersoonlijke* denken. Dat is een heel geschikte benaming, want alle drie de genoemde typen gedachten zijn ruimer en universeler en duurzamer dan onze persoonlijke (wisselende) stemmingen, onze ik-gerichte wensen en onze eventuele stokpaardjes in onze persoonlijke opvattingen.

Onze uiterlijk gerichte, instrumentele denkniveaus

Daarnaast hebben we ook vier niveaus van denken die op ons functioneren in de uiterlijke wereld gericht zijn. Ze behoren tot ons tijdelijk instrument in deze incarnatie. Ze zijn daarom vergankelijk. Ze stellen ons in staat om in de uiterlijke wereld te leven en te werken: om onze taken te vervullen. Ze bestaan uit vier niveaus en die zijn, van etherisch naar stoffelijk toe: onze begeertekracht (het vermogen in ons om doelen na te streven en te bereiken); ons denken gericht op vitaliteit (onze dadendrang); ons gevoelsmatige denken (onze emoties, die sterk gekoppeld zijn aan onze zintuigen) en als meest stoffelijke denkaspect, ons denken dat zich identificeert met het wel en wee van ons fysieke lichaam.

Deze vier niveaus van denken vormen ons *persoonlijke* denken, want ze zijn door hun aard beperkt en ook vaak ‘emotioneel ingekleurd’.

Als je dit geheel overziet, zul je al snel tot de conclusie kunnen komen *dat we geen van deze zeven kunnen missen*. Anders zou er ergens iets haperen, zouden we als mens een handicap hebben. En tegelijk zien we het belang ervan in, dat we de belangrijke beslissingen in ons leven leren nemen vanuit ons eenheidsbesef en begripsvermogen en redelijke denken, ons bovenpersoonlijke denken. Want alleen dan zijn we in staat verder te zien dan het wel en wee van ons eigen uiterlijke mens-zijn — verder te zien dan ons persoonlijke denken, dat zogezegd ‘bijziend’ is.

Kerdoelen van theosofische educatie

Met deze zeven kwaliteiten in ons denken in het achterhoofd kunnen we nu de twee kerndoelen van theosofische educa-

tie helder zien:

1. Het kind zó stimuleren dat hij al zijn zeven mentale vermogens tot relatief volledige ontplooiing kan brengen, *tot het punt waar hij was in zijn vorige leven*.
2. En ten tweede, het overbrengen van de kennis en vaardigheden waarmee het kind zijn weg kan vinden in het uiterlijke leven, in het reilen en zeilen van het gezin, de school, de hele samenleving. Dit type kennis is cultuur- en tijdsafhankelijk, en moet elk incarnerend mens na zijn wedergeboorte weer opnieuw leren.

Het eerste type begeleiding kun je terecht *educatie* noemen. Het woord educatie komt van het Latijnse woord ‘naar buiten leiden’, *e-ducere*. Het doel van theosofische educatie is alle soorten kwaliteiten in het kind tot ontplooiing brengen, *waarbij elke kwaliteit zijn juiste plek en functie in de totale Mens gaat innemen*. Daarmee rust je het kind toe voor de kunst van het LEVEN, wat veel meer inhoudt dan alleen het zorgen voor het eigen uiterlijk welzijn. Je maakt het kind vertrouwd met zijn eigen innerlijke kompas, waardoor hij de vele uitdagingen van het leven in een helder licht kan zien en deze met moed en innerlijk zelfvertrouwen kan aanvatten. Dit toe te passen, vraagt van ons niet om onze normen en opvattingen in het kind te stoppen, maar om de wijsheid en geestelijke visie in deze incarnerende ego de kans te geven zich ten volle te ontplooiën. We helpen hem om geestelijk herboren te worden. We zijn voor hem een geestelijke vroedvrouw. En als je dat evenwichtig doet, dus met begrip, verstand en beleid, geef je het kind steeds de rust en balans en tijd om alles zelf te verwerken.

Het tweede type begeleiding kan het beste *instructie* worden genoemd, van het Latijnse werkwoord *in-struere*, dat zoiets betekent als: ‘ordelijk opbouwen’. Instructie en educatie zijn allebei nodig, want alleen dan kan iemand als volledig mens in de wereld zijn plaats en functie innemen.

Rāja-Yoga educatie

Theosofische educatie wordt ook *Rāja-Yoga educatie* genoemd. *Rāja* betekent ‘koninklijk’, en ‘yoga’ betekent eenwording. Samen: koninklijke eenwording. De combinatie betekent: je dagelijks bewustzijn zo mededogend en begripvol maken, dat je je verenigt met de Goddelijkheid in je, en haar inspirerende stralen weet te ontvangen en te vertalen naar de praktijk. Je hoeft het goddelijke dus niet van buiten naar binnen te halen, want je bent het al. Het is altijd DAAR. Het is de bron van alles in ons wat

edel is. We kunnen het goddelijke in ons leren uitdrukken, zoals ook zaad ontkiemt wanneer we het goede grond en water geven.

Wat opvoeding betreft betekent *Rāja-Yoga educatie: het kind tot Zelfkennis en Zelf-leiding te laten komen*. We kunnen, zelfs al van zeer jong af aan, kinderen het onderscheid laten herkennen tussen hun eigen sociale en behulpzame Zelf, en hun ik-gerichte, hebberige zelf. En dat begrip geeft hem de gouden sleutel om de laatste te laten leiden door de eerste.

Deze principes van Rāja-Yoga zijn zeer oud. Zij zijn door de derde leider van de Theosophical Society Point Loma, Katherine Tingley, opnieuw vormgegeven in de opvoeding en het onderwijs van kinderen en jongeren. In het jaar 1900 stichtte zij op de plaats van het toenmalige internationale hoofdkwartier, op het schiereiland Point Loma in Californië, de *Rāja-Yoga school*.⁽¹⁾ Die school heeft tot in de dertiger jaren gefunctioneerd, en vele duizenden kinderen en jongeren hebben daar hun opvoeding en onderwijs gehad. De school was een heel internationale gemeenschap, want de kinderen waren van vele delen op de aardbol afkomstig.

Enkele basisprincipes van Rāja-Yoga opvoeding

We gaan nu enkele van de belangrijkste principes van de Rāja-Yoga opvoeding voorleggen, waarbij we je een aantal universeel geldige bouwstenen willen aanreiken die je zelf in de praktijk, naar jouw situaties kunt vertalen. Het zijn de bouwstenen van een inspirerend ideaalbeeld dat we steeds verder kunnen verdiepen. Er is beslist veel meer over te zeggen dan we nu doen, maar onze bedoeling is eerder om hints te geven dan om zogenaamd ‘compleet’ te zijn.

We bespreken de volgende pijlers:

- Een harmonieuze, onbaatzuchtige leef sfeer scheppen.
- Veel meer aandacht voor het wakker roepen van wat er aan potenties IN het kind zit, dan het kind dingen van buiten laten nabootsen.
- Het tot ontplooiing brengen van ware zelfdiscipline.
- Samenwerking, nooit competitie.
- Het individuele karakter van elk kind leren begrijpen en erop afstemmen.
- Veel minder aandacht voor losse feiten dan voor begrip.

We gaan ons nu één voor één in deze educatieve pijlers verdiepen, en willen tegelijk voorbeelden geven hoe je ze in de praktijk van het leven, en dan vooral in de praktijk

van het onderwijs, vooral de schoolpraktijk, zou kunnen realiseren.

Een harmonieuze, onbaatzuchtige leef sfeer scheppen

De eerstgenoemde pijler is een harmonische, onbaatzuchtige leef sfeer scheppen waarin mensen naar elkaar omkijken. Dit is de eerste voorwaarde om een reïncarnerende ego die onder onze hoede is, weer op het spoor te zetten van zijn eigen innerlijke goddelijkheid. En met leef sfeer bedoelen we niet alleen de fysieke omgeving, maar vooral de invloed die alle bewoners van een huis, of alle mensen in een school of andere organisatie, uitstralen.

En wat stralen we uit? Dat is ons eigen karakter, dat wat we in werkelijkheid als bewustzijn met een bepaald karakter, zijn. Of anders gezegd: we stralen onze gedachten uit, en die kunnen elk van de zeven genoemde karakteristieken als grondtoon hebben.

De sleutel tot theosofische educatie is daarom oprechte begripvolle liefde van de begeleiders — wat heel iets anders is dan emotionele liefde die vaak blind en persoonlijk is. Om onbaatzuchtig lief te hebben, hebben we geen uitgebreide intellectuele bagage nodig. Ouders die weinig opleidingskansen kregen, kunnen hun kinderen soms veel meer aan blijvende waarde meegeven dan ouders die wel veel uiterlijke kennis hebben, maar de geestelijke en ethische grondslag van het leven zijn vergeten.

Aan opvoeders en onderwijzers worden dus enkele eisen gesteld: niet om zogenoemd ‘volmaakt’ te zijn, maar om voortdurend bereid te zijn zelf te leren, na te denken, wijzer te worden, universeler te worden. Om ons denken zo veel mogelijk op eenheidsbesef, begrip en idealisme te richten en het persoonlijke in ons te leren beheersen. Alleen wie dagelijks bezig is met zelf-educatie, *zelf-hervorming*, kan diezelfde gewoonte ook in anderen stimuleren. Dan zijn we in staat de jongeren te inspireren. Dan ‘spelen’ we de ouderrol of leraarsrol niet, maar *zijn* we het.

Wakker roepen van wat er aan potenties IN het kind zit

De tweede pijler is: wakker roepen van wat er aan potenties IN het kind zit. Zoals hiervoor al gezegd: alle innerlijke groei vindt plaats door ontplooiing van binnenuit, van de goddelijke en geestelijke en mentale en uiterlijke potenties die elk kind heeft.

Vanwege de enorme nadruk die er momenteel in onze maatschappij op succes in het uiterlijke leven wordt gelegd, delft de aandacht voor de ware mens in de leerling vaak

het onderspit. Immers: je moet ook aan alle eindexameneisen voldoen. En zonder goede cijfers maak je minder kans op een goede opleiding en baan. Niettemin denken we, dat als we het belang van de onsterfelijke capaciteiten van kinderen leren inzien, de wereld er heel anders zou uitzien dan nu: want dan nemen we de bronnen van eerzucht, hebzucht en onverschilligheid weg.

In de theosofische educatie roep je alle vermogens, krachten en neigingen in het kind *op zo'n manier* wakker, dat het kind tegelijkertijd leert om zijn lagere vermogens aan te sturen vanuit zijn hogere vermogens. Dan leert hij ze in waardevolle banen te leiden. De intellectuele ontwikkeling hoort daar nadrukkelijk bij, maar ook alle andere capaciteiten, sluimerend of actief: kunstzinnig, filosofisch, sociaal, psychologisch, lichamelijk, emotioneel, religieus en wetenschappelijk: simpelweg alles.

Praktisch gezien betekent dat, dat jongeren elke dag bezig zijn met de ontwikkeling van al die kanten van hun bewustzijn: theoretische vakken kunnen worden afgewisseld met praktisch handwerk – samen een houten bank timmeren bijvoorbeeld – en met muziek, toneel, naar buiten gaan en in een tuin werken, bijen helpen verzorgen, een filosofiekringgesprek hebben. En natuurlijk ook gym en sport. Op de Rāja-Yoga school op het theosofische hoofdkwartier in Californië, tussen 1900 en 1940, deden de meisjes precies evenveel aan sport en gym als de jongens, en dat was in die tijd beslist vooruitstrevend te noemen. Op die Rāja-Yoga school was muziek en toneelspel een volledig geïntegreerd deel van het leven. Dus niet zozeer dat de klas aan het einde van het schooljaar een eenmalige musical voorbereidt – wat op zich al waardevol is –, nee, je was er *dagelijks* mee bezig, en zelfs van zeer jongs af aan. Muziek en symbolisch toneel dat vanuit inzicht precies is geselecteerd, kan een direct beroep doen op het geestelijke Harteleven van de mens.

Het tot ontplooiing brengen van ware zelfdiscipline

Een ander belangrijk aspect van theosofische educatie is het tot ontplooiing brengen van ware zelfdiscipline. Dit heeft niets te maken met dwang of met dreigen of met sociale druk. Ware zelfdiscipline vloeit voort uit *inzicht en gemeenschapszin*, en is geen worsteling of interne strijd, maar een keuze voor gezamenlijk geluk in plaats van alleen eigen geluk. Zo'n inzicht kan alleen opbloeien zonder druk van buitenaf.

Maar er is wel leiding nodig: het kind moet leren om het onderscheid te zien tussen zijn onbaatzuchtige Zelf en zijn 'ik-eerst' zelf. Ware zelfdiscipline is de vrucht van Zelfkennis. Het woord 'discipline' is afgeleid van discipel, leerling; het gaat dus om iets wat iedereen kan leren kennen. Namelijk dat er twee krachten in ons menselijk bewustzijn om de heerschappij strijden: onze drie meer universele denkniveaus en onze vier stoffelijk gerichte denkniveaus. Deze twee krachten zijn allebei nodig, maar slechts één ervan kan op enig moment de leiding hebben. Je kunt van jongs af aan je besef van rechtvaardigheid en gemeenschapszin de leiding geven, en je instincten en uiterlijke wensen en wensjes daaraan ondergeschikt maken, steeds als dat nodig is. Dan leer je voor je gedachten en daden instaan. Dan sta je voor de dingen waar je *JA* tegen zegt.

Een belangrijk punt hierbij is: straf het kind of de jongere nooit. Straf geven betekent dat je een kind angst probeert aan te jagen. Je versterkt daarmee juist zijn dierlijk egoïsme, in plaats van zijn begrip van zijn rol in het geheel. Op de Filippijnen is er het *Golden Link College*, een school gesticht door Vic Hao Chin, een Theosoof. Het is de moeite waard op internet meer informatie over dat Golden Link College op te zoeken.⁽²⁾ Op die school wordt nooit gestraft en er wordt nooit mee gedreigd. Alleen op redelijke basis wordt met alle kinderen overlegd als er problemen zijn.

Samenwerking, nooit competitie

Een volgend inzicht is: samenwerking, nooit competitie. De neiging om beter te willen zijn dan de ander, om bij schoolwerk of gym of toneel de beste te zijn, is als mentaliteit één van de grote bronnen van de wereldproblemen. Denk aan de landen die in een wedloop zijn wat politieke en economische macht betreft en trachten om de grondstoffen in de wereld zo veel mogelijk naar zichzelf toe te halen. Of denk aan godsdienstige groepen die alle andersdenkenden als minderwaardig of zondig of dwalend zien.

Een wijze educatie slaat de tegenovergestelde grondtoon aan: we zijn feitelijk verbonden. Elk mens is gelijkwaardig, of dat *feit* de hoge dunk die we van onszelf hebben, nu goed uitkomt of niet.

Op het gebied van samenwerking zijn er zo veel mogelijkheden: van samen met de leerlingen nadenken wat de klassenregels zijn, tot het doen van projecten in groepen, tot de leerlingenraad, tot allerlei diensten die de leerlingen in de wijk kunnen leveren, ten behoeve van de wijkbewoners.

Wat is het principe van theosofische samenwerking? Dat is: je gezin of familie of school maak je tot een *mini-samenleving*, waarin ieder met zijn talenten en mogelijkheden bijdraagt aan de ontplooiing van het geheel en je elkaar ondersteunt en stimuleert om die bijdrage te leveren. We hebben ooit gehoord van een school in Scandinavië, waarin welbewust veel gepensioneerde ouderen een rol spelen. Daar gaan de leerlingen dus dagelijks om met mensen van alle leeftijden.

Educatie afstemmen op het individuele karakter van het kind

We komen bij de volgende pijler die we je willen voorleggen: je educatie afstemmen op het individuele karakter van het kind. Het belang hiervan wordt tegenwoordig in veel scholen beseft. Maar er ligt een grote moeilijkheid in het feit dat de klassen in Nederland relatief groot zijn. Dan heb je vaak maar anderhalve minuut per les voor elke

leerling.

Op de Rāja-Yoga school op Point Loma leefden alle leerlingen intern in groepen van maximaal 12-13 kinderen. Elke groep woonde in een rond huisje, altijd met begeleiding. Zo leerde de begeleider de kinderen zeer goed kennen. Ook de groepen tijdens de klassikale lessen waren nooit groter dan 12-13. Elk kind komt immers met een andere bagage aan ervaringen en inzichten aan, in deze incarnatie. Niet elk kind heeft evenveel spirituele lessen geleerd in vorige levens. Elk kind heeft daarom een unieke aanpak nodig: om de begripvolle en idealistische kanten van hemzelf te wekken, te laten opbloeien, en om eventuele eenzijdigheden in zijn karakter te compenseren.

Alle losse feiten plaatsen binnen een overkoepelend begrip

Ten slotte een beginsel van theosofische educatie dat zeker niet het minst belangrijke is: alle losse feiten plaatsen binnen een overkoepelend begrip. Wat heb je aan feitenkennis, of het uit je hoofd leren van wiskundige trucjes, als je niet weet waar het over gaat of wat dat trucje doet? Een andere, meer integrale aanpak van alle bekende vakken is mogelijk: van onder andere de talen, natuurvakken, wiskunde, geschiedenis en aardrijkskunde. Het principe is: je bouwt eerst een samenhangend beeld op voordat je met details die totaalvisie gaat invullen. Dan doe je *eerst* een direct beroep op het beeldend, inzichtelijke vermogen van de leerling. Daardoor groeit zijn inzicht. En de

ervaring leert dat zo'n visie nooit verdwijnt, in tegenstelling tot de droge feitjes die je uit je hoofd hebt geleerd. Bij aardrijkskunde bijvoorbeeld, kun je beginnen door vanuit de ruimte naar de planeet Aarde te kijken en die beelden samen te bestuderen. Bij talen kun je starten met precies die woorden die een beroep doen op onze hogere denkaspecten. In de Rāja-Yoga school van Tingley werden de eerste taallessen aan jonge kinderen begonnen met de drie woorden 'aandacht', 'concentratie' en 'doorzettingsvermogen' — en vooral wat hun betekenis is. Dat klinkt wellicht verrassend als je denkt aan hoe de meeste scholen nu met taal beginnen.

In de wiskunde kun je, om te beginnen, de kinderen laten ontdekken dat de vorm van alle voorwerpen om hen heen gebaseerd is op maar enkele wiskundige grondvormen. Bij geschiedenis kun je met de leerlingen de vraag bespreken: wanneer is iemand een held? Wie zijn dus onze helden? Over welke mensen in het verleden gaan we dus informatie opzoeken?

Ook kun je vakken integreren. In Den Haag is er enkele jaren geleden een school opgericht, het John Dewey College, die in beginsel tracht alle kennis via geïntegreerde, vakoverstijgende projecten over te dragen; wat heel

vooruitstrevend is.

Onderwijshervormingen in de 20e en 21e eeuw

We hebben nu een algemeen beeld opgebouwd van hoe je theosofische educatie kunt invullen en uitwerken, als eerste aanzet. H.P. Blavatsky en haar opvolgers William Quan Judge, Katherine Tingley en Gottfried de Purucker gaven inspirerende ideeën hierover, vanuit de Universele Wijsheid.⁽³⁾ En het is een feit, dat we tenminste een deel van die ideeën terugvinden in de wereld van het onderwijs. In diverse vernieuwende onderwijsvormen tracht men die ideeën meer of minder in de praktijk te brengen. Denk alleen al aan de aanpak van de Montessori, Dalton en Steiner scholen, of de School van Vrede in Almere.

En voor veel scholen geldt: ze zijn al lang niet meer alleen gericht op het instampen van feiten; docenten proberen in hun pupillen een zeker begrip te laten ontstaan. Maar het zal duidelijk zijn dat er nog grote innerlijke stappen op onderwijsgebied kunnen worden gezet.

De rode draad door deze 'pijlers'

Er loopt een rode draad door deze pijlers van de theoso-

Klaslokaal in John Dewey's experimentele 'Crow Island Elementary School' in Winnetka, Illinois. Foto uit 1940, toen de school net geopend was.

fische educatie, en die kunnen we in twee gedachten verwoorden:

De essentie van theosofische opvoeding ligt in ons eenheidsbesef: op grond van het feit dat we allen voortkomen uit dezelfde Universele Bron. Uit dit eenheidsbesef vloeit direct ons besef van verbondenheid en gelijkwaardigheid voort: naar elk mens toe, naar kind of grootouders, naar buurman en buurvrouw, naar vriend of zogenaamde vijand. We weten ons één, vanuit onze onsterfelijke kern, met de onsterfelijke kern van de ander.

Bij een kind gaat het dan om een herintredende medemens, met wie we al meerdere incarnaties lief en leed delen. Want op grond van de karmische wet, de wet van oorzaak en gevolg, worden we altijd weer aangetrokken tot de mensen met wie we vroeger hebben samengewerkt, of ook, waarmee we in conflict waren. Onze kinderen zijn niet voor niets onze kinderen, en de docent heeft leerlingen die niet voor niets nu zijn leerlingen zijn. We hebben al in vorige levens met hen samengewerkt, samengeleefd. Misschien waren onze huidige kinderen toen wel onze ouders.

Wees overtuigd van de innerlijke mogelijkheden in jezelf. Theosofische educatie kan onder alle omstandigheden in de praktijk worden gebracht. Het is niet iets vaags wat heel ver weg ligt, of waarvoor je eerst een Buddha moet worden. Als je vanuit je eigen idealen en inzichten gaat leven, vind je, al lerende en proberende, steeds kansen. *Wees ook overtuigd van de innerlijke mogelijkheden van elk kind.* Op dat punt kunnen ouders en docenten grote uitglijders maken, bijvoorbeeld door tegen een kind te zeggen: “Oh maar dat of dat kan jij helemaal niet: jij kan niet zingen, jij hebt geen talent voor wiskunde.” Of subtieler: “Dat hoeft jij niet te leren hoor, dat is alleen voor wie naar het VWO gaat.” Dat werkt fataal uit. Iedereen kan juist alles leren, natuurlijk wel in zijn eigen tempo. Kinderen zijn in het algemeen tot veel meer in staat dan wordt gedacht.

Een sprekend voorbeeld van hoe je het hogere denken van pubers kan bereiken, gaf een docent in Frankrijk. Hij werkte op een school met leerlingen die als zeer moeilijk bekend stonden, kortom, een soort ‘laatste kans onderwijs’. Hij gaf Franse taalles en elke les kwam hij met een uitspraak van een van de grote Franse denkers of schrijvers, verwoord in mooi Frans: een uitspraak die stevig aan het denken zette. En die uitspraak werd besproken en kreeg vervolgens een volgnummer. De zin én zijn volgnummer moesten alle leerlingen uit hun hoofd leren.

Elke les begon zo: de docent noemde een nummer, en

een leerling ging naar voren en bracht die spreuk naar voren. Dus, de gedachte werd steeds herhaald. En zo ging het een aantal nummers door. Later vertelde een leerling die les van hem had gehad: ik ken ze bijna allemaal nog, en ik heb die gedachten mijn hele leven als bagage met mij meegenomen. Het is maar een voorbeeld, maar het geeft aan dat je ook de ‘moeilijke’ leerlingen niet moet onderschatten.

En daarna: zelf-educatie

Als we tot volwassenheid zijn gekomen, gaan we de belangrijke fase van zelf-educatie in. We gaan dan zelfstandig alle belangrijke levenskeuzen maken. We hebben omstreeks ons 21e jaar onze vrije wil ontplooid tot het punt waar we in het vorige leven waren. We kunnen en moeten nu de volle verantwoordelijkheid nemen voor elk besluit dat we nemen en voor de gevolgen ervan.

Wie beseft dat ons leven er één is in een continue serie levens, zal begrijpen welke gouden kans ons volwassen-zijn biedt: we kunnen NU onze manier van denken en doen dieper en ruimer en edeler maken dan waar we aan het einde van ons vorige leven waren. We kunnen allerlei zwakheden overwinnen en zodoende meer betekenen voor onze omgeving: spiritueel en materieel. We kunnen gericht werken aan een manier van leven die veel harmonieuzer en vredelievender is dan wat de wereld nu algemeen gesproken is.

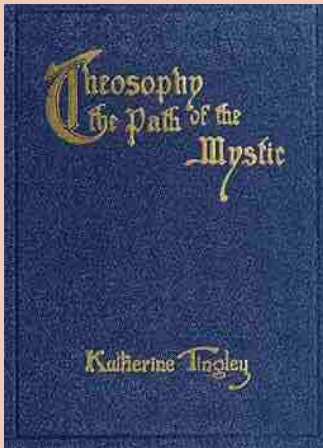
En dat doen we door middel van zelf-geleide inspanningen, oftewel *zelf-geleide evolutie*. Kortom: als volwassene kunnen we ons denken en leven een meedogender kleur en klank geven. Die keuze ligt vóór ons, elke dag.

Referenties

1. Veel meer informatie over de principes van de Rāja-Yogaschool op Point Loma is te vinden in het verslag van ons Symposium ‘Rāja-Yoga opvoeding van het Reïncarnerende Kind’, in *Lucifer*, jaargang 37, nummer 2/3, juni/augustus 2015.
2. Zie bijvoorbeeld: <http://theosophy.ph/goldenlinkcollege.html>.
3. Zie onder andere: H.P. Blavatsky, *De sleutel tot de Theosofie*. Vele edities. Hoofdstuk XIII, ‘Theosofie en opvoeding’; K. Tingley, *De wijsheid van het hart*. Vele edities. Hoofdstuk VII, ‘Grondbeginselen van de ware opvoeding’; G. de Purucker, *Wind of the spirit*. 1st edition. Covina, California, Theosophical University Press, 1944, ‘Young folk and Theosophy’, p. 108-110, ‘Common sense in the home’, p. 138-142. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>.)

Het verlangen van de volken naar vrede

De huidige wereld is een toneel van strijd en lijden en vrede lijkt voor velen een onhaalbaar ideaal. Toch bestaat er een sleutel voor duurzame vrede. In onderstaande toespraak roept Katherine Tingley ons op om te gaan leven vanuit broederschap, de enige weg naar vrede.⁽¹⁾

Het is betreurenswaardig wanneer een volk meent dat er oorlog zou moeten zijn in plaats van vrede, brute kracht in plaats van de mentale en ziels-krachten. Want het menselijk denken is grenzenloos in zijn kracht, en de Geestelijke Wil zou universele vrede tot stand kunnen brengen en die zeker kunnen bewaren, als de mens hem maar zou oproepen.

Het verlangen naar vrede is sterk; maar blijvende vrede kan nooit bereikt worden voordat de geest van ware Broederschap zich in de harten van de mensen manifesteert.

We kunnen wereldvrede niet onmiddellijk verwachten; daarvoor weet ik te veel van de menselijke natuur. We moeten eerst leren elkaar te vertrouwen, zowel individuen als volken, en we moeten onze ideeën over de betekenis van Broederschap verbreden. In alle landen vandaag de dag, vinden we grote denkers die zich met dit probleem bezighouden, oprechte mannen en vrouwen die het welzijn van de wereld na aan het hart ligt. Maar o, wat een verspilling van tijd, van denkkraft en energie om in

naam van de vrede een nieuwe orde van zaken tot stand te brengen — terwijl ze de ware, de eenvoudige, de enige manier om het te doen uit het oog zijn verloren. Broederschap is de weg; dat is de grondtoon van het nieuwe tijdperk. *Universele Broederschap betekent Universele Vrede.*

Mensen kunnen praten over vrede en werken voor vrede, maar het is een schijnvertoning, tenzij ze proberen om vrede te vinden in hun eigen natuur. Je kunt geen maatschappelijke zaken aanpakken, laat staan internationale zaken, zolang je niet begint met jezelf te verbeteren.

“Maar,” zullen sommigen zeggen, “hoe kunnen we vrede bewaren tussen de naties van de wereld als er verschillen bestaan, schijnbaar onverzoenlijke verschillen?” Mijn antwoord zou zijn: Wat houdt een familie bijeen wanneer er onenigheid ontstaat? Verwantschap, de basale liefde van broeder voor broeder, die in het gezin leeft. Dat is voldoende om de familie altijd bijeen te houden als ze zich ontwikkeld heeft in de geest van rechtvaardigheid. En

Internationaal Theosofisch Vredescongres, Visingsö, Zweden, juni 1913, georganiseerd door Katherine Tingley.

waarom zou dat dan niet gelden voor de wereldfamilie? Waarom komt de mensheid niet, *voordat* er rampen plaatsvinden, tot het besef van haar ware belangen? Waarom kunnen we elkaar niet helpen *voordat* we worden getroffen door lijden of oorlog? Waarom kunnen we niet uitstijgen boven onze beperkingen, en met oprecht mededogen en ware liefde voor gerechtigheid, de geest van Broederschap in het menselijk leven verankeren? Spirituele groei — dat is het ideaal. Het is de enige garantie voor blijvende vrede.

Maar ondanks enorme belemmeringen wordt er een groter werk voor de mensheid uitgevoerd. Het echte werk is werkelijk aan de gang. Maar het wordt volgens mij voornamelijk in de stiltes van het leven volbracht. Ik denk dat de grote goddelijke Stem van de Mensheid, in zijn edelere aspect, je zelfs nu probeert te bereiken, je probeert je blik te laten richten op het grotere leven, naar verdere horizonen, naar meer oneindige vergezichten, zodat je, al is het maar voor even, kunt dromen van betere dingen.

Laten we de nimmer eindigende stroom van Vredestichters toelaten, de stromen van Goddelijkheid die klaar staan om ieder mens te doordringen die de belemmeringen opheft en hun doorgang oproept. Wij zijn verstand; zij veranderen gestaag. Wij zijn louter mechanisch; zij zijn spontaan. Wij kennen vermoeidheid; zij kennen geen dood, geboorte noch verval.

Laten we, door onze rol goed te vervullen, de God van de Vrede aanroepen, opdat hij over ons mooie land waakt en in ieder hart een grotere tolerantie en liefde voor elkaar, voor alle volken en alle mensen doet ontwaken.

Niet lang nadat ze de Theosophical Society had opgericht, schreef Madame Blavatsky: “Onze theosofische broederschap moet streven naar de verwezenlijking van algemene

broederschap onder de hele mensheid; naar de totstandkoming van universele vrede.” Het hoofddoel van haar werk was het vormen van een kern van Universele Broederschap. Het logische gevolg daarvan moet Universele Vrede zijn.

Een levende wig splijt de duisternis van het donkerste tijdperk. Wij zijn getuigen van het Mededogen, dat het Licht zelf is. Het uur van juist handelen is aangebroken. De hoogste golf van geestelijke inzet! Een verheven en onbaatzuchtig doel zal ons tot die hoogte brengen — en dan zal de kracht komen om lief te hebben en te dienen op een nieuwe, een meer goddelijke manier.

Naschrift

In het begin van de twintigste eeuw heeft Katherine Tingley zich onvermoeibaar ingezet voor universele broederschap en vrede in de wereld. Ze heeft talloze vredesactiviteiten ontplooid en vele inspirerende toespraken gehouden. Veel toespraken zijn gepubliceerd in boeken, die nu ook als e-book beschikbaar zijn. De scans van de boeken van Katherine Tingley zijn te downloaden via: blavatskyhouse.org/literature/katherine-tingley/.

Referentie

1. Katherine Tingley, ‘The Cry of the Nations for Peace’. In: *Theosophy: the Path of the Mystic*. Pasadena, California, 1922, hoofdstuk 5, p. 103-106.

Planetarium van Eise Eisinga, Franeker.

Kan astrologie voorspellen?

Over astrologie, deel 5

Kerngedachten

» Wat wij als lot oogsten, hebben we, overeenkomstig de wet van oorzaak en gevolg, zelf gezaaid door de gedachten en daden die we in het verleden hebben gedacht en uitgevoerd.

» Voorspellingen zijn tot op zekere hoogte mogelijk, omdat alle processen in de levende Kosmos een oorzaak hebben en cyclisch verlopen.

» De toekomst wordt bepaald door de combinatie van de kosmische cyclussen, de wetmatigheid van oorzaak en gevolg en onze eigen ontvankelijkheid voor bepaalde kosmische invloeden.

» Voor velen is voorkennis eerder een last dan een voordeel.

» Alle kosmische invloeden kunnen door ons zowel harmonieus als disharmonieus worden ingezet.

Kunnen de huidige astrologen betrouwbare voorspellingen doen? Wat bepaalt in feite onze toekomst? En hoe zinvol is het om enige voorkennis van toekomstige gebeurtenissen in je leven te hebben?

Wat veroorzaakt ons lot?

De bron van alle dingen die ons overkomen, kan vanuit de grondgedachten van de Universele Wijsheid en onze eigen ondervindingen onderzocht en begrepen worden. Een van die grondgedachten is: de Kosmos is een groots levend geheel, die de uiting is van een achterliggende Eenheid. Al wat leeft – en er is niets in de Kosmos wat niet leeft – is om die reden in essentie EEN. Alle wezens zijn dus essentieel met elkaar verbonden in één geheel, in één groots 'levensweb'.

En met dit beeld in gedachten is het te begrijpen hoe oorzaak en gevolg werken. *We beïnvloeden door onze acties en keuzen continu het kosmisch evenwicht:* het levensweb waarin we een knooppunt zijn. Beeldend gezegd: als we bij een waterbed op één plek drukken, gaat het ergens anders omhoog. Er is altijd evenwicht. En het grote geheel, dat eenheid en harmonie als grondtoon heeft, reageert op elke actie met een tegenreactie die gelijk van aard is, en ook gelijk van kracht. Dit noemen we 'karma': de wetmatigheid van het herstel van

harmonie, het herstellen van het verstoorde evenwicht. De gelegde oorzaak leidt tot een gevolg in het leven van de veroorzaker. We oogsten, in de vorm van ons lot, wat we in een eerdere fase door ons denken en doen hebben gezaaid. En dan hebben we het zeker niet alleen over eventuele disharmonieuze situaties, maar ook over alle neutrale of harmonieuze gebeurtenissen in ons leven, bijvoorbeeld als we zeer waardevolle hulp of tips krijgen van onze medemensen.

Voor een deel kunnen we het verband tussen onze gelegde oorzaken en de resulterende gevolgen overzien. Maar voor een deel ook niet, omdat de meesten van ons geen kennis hebben van de oorzaken die we in vorige levens hebben gezaaid. In alle gevallen geldt: vroeg of laat komt het herstel van het evenwicht. Wat dat betreft zijn onze incarnaties te vergelijken met opeenvolgende dagen: wat we op enige dag doen, heeft zijn weerslag op onze toekomstige dagen. Zo kunnen we ons lot begrijpen: we hebben zelf de oorzaken gelegd voor alle situaties waarin we terecht-

komen, want die situaties zijn de logische gevolgen van wat we in het verleden gedacht en gedaan hebben, of hebben nagelaten. En daarom juist kunnen we er zeer veel van leren. Immers: elk wezen heeft een vrije wil. *We kunnen altijd kiezen hoe we reageren op alles wat we meemaken.* Dit is een essentieel punt. Het feit dat de wet van oorzaak en gevolg (karma) feilloos werkt, is zeer bemoedigend en geeft ons de mogelijkheid om ons leven zelf te sturen. We kunnen immers elke dag edeler oorzaken gaan zaaien en zo welbewust situaties oogsten van groeiende onderlinge samenwerking en toegewijde plichts vervulling. In het licht van ons onderwerp, ‘voorspelling’, geldt dus: we weten zeker dat elke oorzaak die we leggen, tot een gevolg *van dezelfde karakteristiek* leidt. Welke vorm dat gevolg aanneemt, en wanneer dat zal optreden (en in combinatie met welke andere gevolgen), is een andere vraag. Hierop komen we in dit artikel nog terug. Een van de conclusies die we uit het voorgaande kunnen trekken, is: als je een harmonischer lot wilt voor je medemensen en jezelf, wacht dan niet ‘tot de planeten beter staan’, want we zijn zelf de scheppers van ons lot. Een tweede conclusie is: ons lot is altijd volkomen vervlochten met het lot van onze medemensen. Wie zich graag meer wil verdiepen in de theosofische uitleg van karma, verwijzen we naar enkele eerdere artikelen in *Lucifer*, die opvraagbaar zijn bij ons redactiesecretariaat.⁽¹⁾

Waarom is voorspellen van de toekomst tot op zekere hoogte mogelijk?

Dit is natuurlijk de ‘hamvraag’ bij dit onderwerp. Is voorspellen sowieso mogelijk? Als we uitgaan van het feit dat de hele Kosmos een gemeenschap is van levende wezens, waarbij elk wezen voortdurend van de ene groeifase naar de andere gaat en daarom elke seconde (iets) van karakteristiek verandert, dan begrijpen we het belang van die vraag.

Waarom kunnen we dan toch voorspellen? *Omdat alle processen in de levende Kosmos cyclisch verlopen. Gebeurtenissen, toestanden, keren cyclisch terug.* Dat zien we werkelijk overal om ons heen. Morgenochtend zal de zon in het oosten weer opkomen, vanuit onze positie gezien. Komende lente zullen de krokussen weer hun kopjes uit de grond steken. En ook in onze samenleving zijn er talloze afspraken gemaakt, waardoor we met behoorlijke zekerheid weten dat morgenochtend om 9 uur de meeste medewerkers van een organisatie weer aan de slag zijn, of dat we op gezette tijden op de televisie het nieuws kunnen beluisteren.

Maar geen enkele cyclus is exact gelijk aan zijn voorganger in de reeks. Elke cyclus heeft een wat ander accent. Dat komt omdat alle wezens meer of minder innerlijk groeien. En dat hangt af van de keuzes die ze maken. Dit jaar zal bijvoorbeeld een landbouwer weer in dezelfde maand een bepaald gewas inzaaien, maar door de ervaringen van het vorige jaar wellicht op een manier die meer resultaat belooft of die milieuvriendelijker is. Alle wezens hebben elke cyclus de kans om hun bewustzijn te verruimen — waarbij ze natuurlijk wel van die kans gebruik moeten maken, anders zullen ze hun oude gewoonten blijven volgen.

Hoewel we er weinig bij stilstaan, is een belangrijk deel van het ordelijke functioneren in een gezin, organisatie of land erop gebaseerd, dat de deelnemers *vrijwillig meewerken* met de cyclische loop van alle dingen in de Natuur. Gelukkig maar. Wij zijn als mens fundamenteel verbonden met de hele mensheid en *moeten* daarom samenwerken met talloze andere mensen. Doen we dat niet, dan produceren we disharmonie. Stel dat elke medewerker van een bedrijf of organisatie op elk moment van de dag kan beslissen: ‘weet je wat, ik stop met mijn taak want ik heb zin om naar Parijs te gaan’, dan hebben zijn collega’s niets aan hem. Of als de broodbakkers de ene keer wel en de andere keer geen brood bakken voor alle Nederlanders, dan heeft dat natuurlijk rampzalige gevolgen.

Voorspellen en vrije wil

Ons vermogen om daadwerkelijk dingen te voorspellen, gaat bijna altijd over ‘het grotere plaatje’. Het voorspellen van precieze details is vaak onmogelijk, onder andere omdat elk wezen een zekere mate van vrije wil heeft. Als er morgen enkele regenfronten over ons land heentrekken, kunnen we daar in grote lijnen een beeld over schetsen. Maar precies waar de regen valt en hoe elk persoon daarop

zal reageren, is niet te voorspellen. We kunnen zelfs *zelf* onzeker zijn of we op die dag ons regenpak zullen aantrekken en met de fiets naar ons werk gaan of toch maar de auto nemen.

Wat de *kosmische* wezens betreft: die evolueren gedurende zulke lange tijdsperioden, dat hun karakteristieke invloed vanuit ons menselijk standpunt steeds hetzelfde blijft. Natuurlijk is de positie van alle planeten, gezien vanuit de aarde, steeds anders. We ervaren daarom een steeds veranderende combinatie van invloeden. Maar elk van die planetaire wezens behoudt daarbij zijn unieke karakteristiek, en dat geldt ook voor alle tekens van de dierenriem.

Toch is er ook hier een element van onvoorspelbaarheid. Zo kan de duur van één aardse omloop om de zon enkele milliseconden anders uitpakken dan verwacht. Dit is een uiting van de vrije wil van planeetwezen Aarde. Dat is niet te voorspellen.

Het feit dat de karakteristieken van de kosmische wezens voor ons 'onveranderlijk' lijken, is trouwens geen reden voor enig fatalisme. Wij mensen hebben een bron van vrije wil in ons die ons nooit kan worden afgenomen, en daarmee kunnen we de kosmische invloeden *leren beheersen en sturen*: de sterren neigen, maar dwingen niet. Dat vereist wel dat we actief ons eigen denken monitoren en wanneer nodig, bepaalde denkpatronen veranderen. Een aantal voorbeelden van kosmische cyclussen noemen we in het bijgaande kader.

Wanneer komen we de gevolgen tegen van wat we vroeger dachten en deden?

Elk mens creëert zijn eigen lot, zoals we zeiden. Ons lot is niet het gevolg van 'toeval' of predestinatie. Maar *wanneer* in de toekomst uiten zich de door ons gelegde karmische oorzaken?

Dat wordt bepaald door de combinatie van de kosmische cyclussen en onze eigen innerlijke groeifasen. Beide (cyclische) processen zijn in feite nauw met elkaar verweven, maar ten behoeve van onze uitleg bespreken we ze hieronder een voor een.

Wij aardse mensen leven binnen het krachtenveld van de planetaire wezens in ons Zonnestelsel en van de constellaties van de zodiak (dierenriem). De combinatie van de relatieve posities van deze kosmische wezens bepaalt op enig moment van ons leven de *karakteristiek* van het krachtenveld waarin wij leven. En die karakteristiek bepaalt welke aspecten van ons bewustzijn op dat moment makkelijk naar voren kunnen komen (omdat die verwant

zijn aan die karakteristiek) en welke juist niet (omdat ze in aard verschillen). In tuinbouwtermen gezegd: de kosmische cyclussen bepalen 'het type grond en de hoeveelheid licht en warmte' gedurende een bepaalde tijd. En we weten dat in elk type grond juist die planten kunnen ontkiemen en groeien, die zich daarin thuisvoelen. Zoiets geldt ook voor de mens. Oorzaken uit het verleden kunnen we pas als gevolgen oogsten, als de omstandigheden gunstig zijn, en als het gedachte-zaad dat de bron van de oorzaak was, voldoende gerijpt en voldoende krachtig is geworden.

Voorbeelden van kosmische cyclussen

Welke kosmische cyclussen zijn belangrijk voor ons als Aardse mensheid? Dit zijn alle cyclussen die hun grond hebben in de achterliggende innerlijke evolutieprocessen van ons Zonnestelsel. Cyclussen zoals dag, jaar en eeuw zijn veel meer dan meetbare tijdseenheden: het zijn evolutiefasen van bewustzijn, innerlijke groeiperioden. Elke cyclus is te zien als een leerschool die speciale kansen biedt.

Er zijn vele kosmische cyclussen, die alle parallel lopen. Voorbeelden zijn: uur, week, maan-maand, zonnejaar, en perioden van 5, 7, 10, 12, 60, 100, 360, 2140, 5040, 25.920 jaar.⁽²⁾ En er zijn er nog veel meer, sommige daarvan duren nog veel langer. Die innerlijke processen drukken zich uit in uiterlijke cyclische bewegingen, zoals de draaiing van de aarde om zijn eigen as (etmaal), de omloop van de maan om de aarde (maand), de omloop van de aarde om de zon (1 jaar) en de tolbeweging van onze aardas (25.920 jaar).

Een van de belangrijkste cyclussen voor ons mensen, is de cyclus van 60 jaar. Na 60 jaar staan alle heilige planeten in ons zonnestelsel weer in dezelfde positie. Daarom ook is het de basis van onder andere de Chinese en Babylonische kalender.

Een belangrijk punt is: omdat deze cyclussen de manifestaties zijn van evolutiefasen van bewustzijn, vindt elke opeenvolgende cyclus plaats op een meer ontplooid niveau — als de betrokken wezens inderdaad de kansen op innerlijke groei hebben benut. Cyclussen zijn altijd 'spiraal'!

Als we bijvoorbeeld één keertje vaag een soort vluchtige wens hebben om meer van het leven te begrijpen, en dan weer snel overgaan ‘tot de orde van de dag’, zal zich deze oorzaak niet snel in het uiterlijke leven uiten. Maar als we die wens meer en meer versterken, komt er een moment dat we bijvoorbeeld een affiche zien van een lezing, of iemand ontmoeten die dezelfde interesse heeft, of een boek treffen dat onze ogen opent.

Een ander voorbeeld: omdat we in een bepaalde situatie ongeduldig hebben gehandeld, hebben we ons een probleem op de hals gehaald. We hebben daaruit de les geleerd voortaan meer geduld te betrachten. Gedurende lange tijd verloopt ons leven kalmmpjes en hoeven we het gegroeide vermogen geduld niet te gebruiken. Totdat we ineens in een situatie belanden, die uiteraard voortkomt uit onze eigen karmische oorzaken, waarin we het gegroeide geduld hard nodig hebben.

Vandaar dus dat het tot uiting komen van karmische gevolgen van zowel de kosmische als onze eigen innerlijke cyclussen afhangt.

Welke vormen van voorspellende astrologie zijn er?

De astrologische voorspellingsmethoden zijn alle gebaseerd op kennis van de hemelse cyclussen, op de wetmatigheid van oorzaak en gevolg en iemands ontvankelijkheid voor bepaalde kosmische invloeden.

Wat het eerste betreft: elke hemelse invloed of kracht heeft een bepaalde *grootte of sterkte*, maar ook een bepaalde *richting* waarop die invloed of kracht is gericht. Twee tegengestelde invloeden kunnen elkaar neutraliseren. Door rekening te houden met zowel de grootte als de richting van de diverse invloeden kan het totaaleffect door de voorspeller in kaart worden gebracht.

We willen nu drie voorspellingsmethoden noemen die gebruikt worden door de huidige astrologen — zonder volledigheid na te streven.

Methode (a): de toekomstige stand van de hemel-lichamen berekenen en vergelijken met iemands geboortehoroscoop.

Op grond van de astronomische observaties die gedurende de afgelopen eeuwen gedaan zijn, is nauwkeurig te voorspellen hoe alle planeten en sterren staan op een bepaald uur, op een bepaalde dag in de toekomst. Hoe verder je kijkt, hoe meer de nauwkeurigheid afneemt, maar voor voorspellingen van de komende jaren kun je er wel van uitgaan. Dat betekent dat je de ‘mix’ van

January 2026 Tropical Midnight Ephemeris												Time Zone: EST (05:00 East)	
Day	☉	☽	+12 Hr	True ☉	☿	♀	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
01 Th	10 46:52	09 11:50	17 11:48	10 46:52	28 58:28	09 58:28	12 51:01	21 26:26	26 11:01	27 05:57	29 31:02	02 44:40	02 45
02 Fr	11 48:00	24 53:36	02 24:44	10 46 00:30	10 44 13 37	11 12 26 14	27 55 29 31	02 45					
03 Sa	12 49:07	09 53:59	17 20:07	10 37 02 02	11 59 14 23	21 04 26 18	27 53 29 32	02 47					
04 Su	13 50:15	24 42:03	01 45:50	10 28 03 35	13 15 15 09	20 56 26 22	27 52 29 33	02 49					
05 Mo	14 51:23	09 49:41	16 14:02	10 22 05 07	14 30 15 55	20 48 26 26	27 50 29 34	02 51					
06 Tu	15 52:31	23 11:31	00 01:58	10 19 06 41	15 46 16 41	20 40 26 29	27 49 29 35	02 53					
07 We	16 53:39	06 45:23	13 21:54	10 17 08 14	17 01 17 28	20 32 26 34	27 48 29 36	02 55					
08 Th	17 54:47	19 51:56	26 15:48	10 17 09 48	18 17 18 14	20 24 26 38	27 46 29 37	02 56					
09 Fr	18 55:55	02 34:02	08 47:12	10 19 11 23	19 32 19 00	20 16 26 42	27 45 29 38	02 58					
10 Sa	19 57:03	14 55:55	21 00:49	10 20 12 57	20 47 19 46	20 08 26 46	27 44 29 39	03 00					
11 Su	20 58:11	27 02:34	03 01:47	10 19 14 33	22 03 20 33	20 00 26 50	27 42 29 40	03 02					
12 Mo	21 59:19	08 59:07	14 55:10	10 18 16 08	23 18 21 19	19 52 26 55	27 41 29 41	03 04					
13 Tu	23 00:27	20 50:31	26 45:43	10 14 17 44	24 34 22 06	19 43 26 59	27 40 29 42	03 06					
14 We	24 01:35	02 41:16	08 37:36	10 08 19 21	25 49 22 52	19 35 27 04	27 39 29 43	03 08					
15 Th	25 02:43	14 35:07	20 34:12	10 00 20 58	27 05 23 39	19 27 27 09	27 38 29 44	03 10					
16 Fr	26 03:51	26 35:07	02 38:08	09 51 22 36	28 20 24 25	19 19 27 13	27 37 29 45	03 12					
17 Sa	27 04:58	08 43:27	14 51:13	09 43 24 14	29 36 25 12	19 11 27 18	27 36 29 47	03 13					
18 Su	28 06:05	21 01:33	27 14:38	09 35 25 52	30 51 25 58	19 03 27 23	27 35 29 48	03 15					
19 Mo	29 07:11	03 30:16	09 48:44	09 28 27 32	02 07 26 45	18 56 27 28	27 34 29 49	03 17					
20 Tu	00 08:17	16 09:59	22 34:08	09 24 29 11	03 22 27 32	18 48 27 33	27 33 29 51	03 19					
21 We	01 09:22	29 00:57	05 30:45	09 21 00 52	04 37 28 18	18 40 27 38	27 33 29 52	03 21					
22 Th	02 10:28	12 03:29	18 38:16	09 21 02 32	05 53 29 05	18 32 27 44	27 32 29 53	03 23					
23 Fr	03 11:35	25 18:05	02 00:09	09 22 04 17	08 29 52	18 25 27 49	27 31 29 55	03 25					
24 Sa	04 12:42	08 45:30	15 34:15	09 23 05 56	08 24 00 38	18 17 27 54	27 31 29 56	03 27					
25 Su	05 13:53	22 28:29	29 22:14	09 25 07 38	09 39 01 25	18 10 28 00	27 30 29 58	03 29					
26 Mo	06 14:58	06 21:31	13 24:15	09 25 09 21	10 54 02 12	18 02 28 05	27 30 29 59	03 31					
27 Tu	07 15:52	20 30:19	27 39:27	09 24 11 05	12 10 02 59	17 55 28 11	27 30 29 01	03 33					
28 We	08 16:50	04 51:21	12 05:33	09 22 12 49	13 25 03 46	17 48 28 16	27 29 00 02	03 35					
29 Th	09 17:57	19 21:32	26 38:37	09 19 14 34	14 40 04 33	17 41 28 22	27 28 00 04	03 36					
30 Fr	10 18:57	03 58:07	11 13:13	09 15 16 19	15 56 05 20	17 34 28 28	27 28 00 05	03 38					
31 Sa	11 19:17	18 29:08	25 42:58	09 10 18 05	17 11 06 07	17 27 28 34	27 28 00 07	03 40					

Planetary Data		Lunar Ingresses & Void Moons		Phases & Eclipses	
Ingresses	Day Time	Ingresses	Time	Void Times	Last Aspect
☉	1 4:10 PM	☾	29 6:58 AM	31 7:24 AM	☉ ☽
☽	17 7:43 AM	☿	31 8:13 AM	2 7:23 AM	☽ ☿
♂	19 8:44 PM	♂	2 8:09 AM	4 8:00 AM	☿ ☽
♀	20 11:40 AM	♀	4 8:43 AM	6 8:04 AM	♂ ☿
♂	23 4:16 AM	♂	6 11:57 AM	8 6:23 PM	♀ ☿
♀	26 12:38 PM	♂	8 7:06 PM	10 12:55 PM	♂ ☿
		☾	11 5:56 AM	13 5:59 PM	☽ ☿
		♂	13 6:34 PM	16 6:19 AM	☿ ☽
		♀	16 6:47 AM	18 4:57 PM	☽ ☿
		♂	18 5:18 PM	20 9:17 PM	☿ ☽
		♀	21 1:50 AM	23 8:18 AM	☽ ☿
		♂	23 8:26 AM	24 4:36 PM	☿ ☽
		♀	25 1:06 PM	27 12:58 PM	☽ ☿
		♂	27 3:55 PM	29 2:57 PM	☿ ☽
		♀	29 5:32 PM	31 4:52 PM	☽ ☿
		♂	31 7:06 PM		
Stations	Day Time				
	~ None ~				

Lunar Phases		Solar Eclipses		Lunar Eclipses	
Day Time		Day Time		Day Time	
3 5:02 AM	☉ ☽	~ None ~		~ None ~	
10 10:49 AM	☽ ☿				
18 2:52 PM	☿ ☽				
25 11:48 PM	☽ ☿				

De posities van de zon, planeten en sterren kan met grote precisie (maar niet 100% exact) worden voorspeld. De astroloog heeft daarvoor tabellen tot zijn beschikking, die ‘efemeriden’ worden genoemd.

kosmische invloeden op dat toekomstige tijdstip behoorlijk precies kunt vaststellen.

Maar dan ben je er nog niet. We kunnen alleen die invloeden van de sterwezens en planeetwezens ervaren, die een aspect in hun karakter hebben dat overeenkomt met iets in ons karakter. Want alleen dan resonanceert die invloed in ons. Alleen dan wordt er in ons een emotie, neiging, aspiratie of begrip wakker (afhankelijk van het niveau van de invloed).

Het gaat bij een voorspelling voor een persoon dus evenzeer om de vraag: hoe ontvankelijk is die persoon voor die invloeden? Om een simpel voorbeeld te geven: het is niet zo moeilijk te voorspellen dat een zeer emotioneel mens bij de komende volle maan onrustig wordt. En als hij ook de neiging tot depressiviteit heeft, zal die periode van volle maan voor hem een zwarte tijd zijn. Maar iemand kan ook een zodanig karakter hebben dat diezelfde invloed hem totaal niet raakt en dus volledig ‘aan hem voorbijgaat’. Een astroloog kan iemands karakter (en dus ontvankelijkheid) *ongeveer* inschatten door te kijken naar zijn geboorte-horoscoop, die immers zijn karakteristiek weerspiegelt op het moment van zijn geboorte. Als in iemands horoscoop

Saturnus en Jupiter een samenstand hebben, en op de te voorspellen dag is er ook een samenstand van beide planeten, dan zal dat in het algemeen een zeer grote invloed uitoefenen op zijn leven. Maar het gaat om *ongeveer* inschatten, want iemand kan zich in de tussentijd innerlijk zo ontwikkeld hebben, dat hij juist meer of minder gevoelig is geworden voor zo'n karakteristieke invloed. En daarnaast is er altijd de mogelijkheid dat iemand die kosmische invloed wel sterk ervaart, maar niettemin daarop heel anders reageert dan hij normaal doet, door gebruik te maken van zijn vrije wil.

Deze methode blijkt in de praktijk tot reële voorspellingen te leiden, omdat de meeste mensen niet zo heel snel hun gewoontepatronen wijzigen. De betrouwbaarheid ervan is natuurlijk altijd afhankelijk van de capaciteiten van de astroloog.

Methode (b): dat is hetzelfde principe als (a), maar dan gebruikmakend van het idee dat de jaren van onze huidige incarnatie zich weerspiegelen in de eerste dagen na onze geboorte.

Het idee is: de hemelstanden gedurende de eerste 24 uur vertellen ons iets over ons eerste levensjaar, de standen gedurende de volgende 24 uur iets over ons tweede jaar, en zo verder.

Ook deze methode blijkt tot bepaalde, herkenbare aanwijzingen te leiden. In feite maakt de astroloog hier gebruik van het hermetische (en theosofische) beginsel: zo boven, zo beneden. Bedenk: gedurende één etmaal, terwijl de bol aarde eenmaal om zijn as draait, verschijnen alle twaalf tekens van de zodiak een voor een aan de hemel. En gedurende één jaar, terwijl de aarde zijn omloop om de zon maakt, staat de zon achtereenvolgens in elk van deze twaalf tekens. Er lijkt daarom sprake van een zekere analogie. Dat houdt in dat de eerste dagen van ons uiterlijke leven, een soort 'voorschouw', 'muzikaal beginakkoord' geven van onze komende incarnatie.

Methode (c) omvat al die voorspellingstechnieken die gebaseerd zijn op het idee dat elke natuurlijke cyclus een 'heersende planeet' en/of 'heersend teken' heeft.

In het Engels gezegd: *time lord techniques*. In één van de varianten daarvan, wordt elk jaar van ons leven geïnterpreteerd vanuit de dominante rol van één van de twaalf Huizen.

Het grondidee hierachter, komen we ook tegen in de theosofische leringen. Zo maakt G. de Purucker duidelij-

lijk, dat elk uur van de dag onder het speciale 'toezicht', 'kenmerkende invloed' van een van de zeven heilige planeten staat. En dat de heilige planeet die het etmaal inluidt, dus over het eerste uur van dat etmaal heerst, zijn stempel zet op die hele dag. In feite zijn de namen van de dagen van de week, in vrijwel alle culturen, hier een treffend voorbeeld van: elk van de zeven dagen is vernoemd naar een van de heilige planeten.⁽³⁾

Ook als we spreken over veel langere cyclussen in de evolutie van de mensheid, geldt dit principe: zo is er één teken van de dierenriem dominant, gedurende elke periode van 2160 jaar. Dit is ook algemeen bekend. Op grond hiervan geldt, dat wij nu kortgeleden het Waterman-tijdperk zijn ingegaan.

Daarbij moeten we ons wel realiseren dat wij als individu niet plotseling een ander mens worden bij de start van een nieuwe kosmische cyclus, bijvoorbeeld van het Waterman-tijdperk. Immers: er verandert niets aan ons karakter, aan onze manier van denken en reageren, tenzij we *vanuit eigen wilskracht* die gewoonten in ons die we ethisch of redelijkerwijze 'onder niveau' achten, inruilen voor meer waarheidsgetrouwe, meer begripsvolle gewoonten. Dus: tenzij we open staan voor nieuwe mogelijkheden die zich aandienen, waardoor we tot grotere waarheden kunnen komen. En vervolgens zullen we daaraan gestalte moeten geven in onze handelingen. Het enige wat er verandert als we een andere kosmische cyclus ingaan, is dat er een ander aspect van ons huidige karakter wordt aangesproken. Het is onze vrije wil hoe we daarop reageren. Want ook nu geldt dat ons wezenlijke karakter door al onze daden heen zal stralen, en of we ons wezenlijke karakter veranderen, hangt van onszelf af.

Hoe betrouwbaar is de moderne astrologie?

Deze vraag hebben we in elk artikel van onze serie over astrologie aangeroerd, omdat het zo'n belangrijk punt is. Alle huidige astrologen, uit welke culturele traditie dan ook, die geen ingewijd lid zijn van de Loge van Wijsheid en Mededogen, kennen maar een deel van alle kosmische cyclussen en begrijpen relatief weinig van de spirituele evolutie van de kosmische wezens én de mens. Bijvoorbeeld dat elk mens zelf ook een twaalfvoudige zodiak heeft, zoals we in deel 2 van de serie aanstipten.⁽⁴⁾

De grote Wijzen, de ingewijden, kunnen relatief nauwgezet voorspellen — als ze dat zouden willen. De moderne astrologen alleen in grote trekken en niet te ver in de toekomst. Om een praktisch voorbeeld te geven: een goede moderne astroloog wist, voorafgaande aan het jaar

2020, wel te voorspellen dat dat jaar zou beginnen met een wereldwijde ontwrichting, maar kon niet tevoren zeggen dat het om een virus-epidemie (Covid-19) zou gaan en precies welke jarenlange gevolgen het in de verschillende landen teweeg zou brengen (psychisch, economisch, medisch).

Trachten de spirituele Leraren de toekomstige ontwikkelingen te voorzien?

De grote Wijzen, zij die door mededogen bewogen hun eigen belangen hebben geofferd om het welzijn van de hele mensheid te kunnen bevorderen, hebben zich aaneengesloten tot een zeer hecht samenwerkingsverband, de 'Loge van Wijsheid en Mededogen'. Zij hebben het universele begripsvermogen in zichzelf zo krachtig ontplooid, en hebben daardoor zo'n diepgaand begrip van de wetmatigheden in de Kosmos, dat ze een helder beeld hebben van oorzaak en gevolg en dus hoe alle huidige ontwikkelingen in de mensheid in de toekomst kunnen uitpakken. Zo kunnen deze Wijzen voorzien welke groepen mensen wanneer op Aarde reïncarneren. Kortom: wanneer welke van de vroegere culturen wedergeboren zal worden.

Maken zij daarbij ook gebruik van hun kennis van de oorspronkelijke Astrologie, over de aard van de kosmische sferen? Hierover hebben de leraren van H.P. Blavatsky, de 'Meesters', ons dit verteld: *ja, dat doen ze inderdaad*, maar altijd enkel om de mensheid met meer kennis en begrip te kunnen voorbereiden op de toekomstige karmische omstandigheden. H.P. Blavatsky schrijft in *De Geheime Leer* over een 'boek' waarin de gebeurtenissen in de mensheid voor de komende 5000 jaar zijn beschreven.⁽⁵⁾ Dat boek, zo schreef ze in 1888, was 'bijna af'. Gottfried de Purucker legde daarbij uit, dat Ingewijden hun toevlucht niet meer hoeven te nemen tot het observeren van de bewegingen van de hemellichamen, maar zeer betrouwbare voorspellingen kunnen doen op basis van hun kennis van de kosmische cyclussen en hun kennis van bepaalde wiskundige methoden.⁽⁶⁾

Hoe zinvol is 'voorspellende astrologie', in zijn algemeenheid gesproken?

Geïnteresseerden in de astrologie maken nogal eens gebruik van voorspellende astrologie. Hoe zinvol is dat? Dat kunnen we ons terecht afvragen. Die vraag is terecht, alleen al omdat iedereen wel mensen kent die op een beheerste, kalm nadenkende en alerte manier met hun lotgevallen omgaan, en daardoor waardevolle bijdragen

Foto van de naderende samenstand van Jupiter (links) en Saturnus (rechts) die plaatsvond op 21 december 2020 (vanuit de Aarde gezien). De samenstand van deze twee planeten luidt vrijwel altijd opmerkelijke veranderingen in de wereld in. Wat die veranderingen precies zijn, is niet eenvoudig te voorzien.

leveren, zonder enige voorkennis van de gebeurtenissen. En bij de vraag of voorkennis zinvol is, hebben we het natuurlijk niet over de talloze praktische afspraken en gewoonten als 'overmorgen ontmoeten we die en die' of 'in het verkeer rijdt iedereen rechts'. Want dat soort voorkennis is duidelijk onmisbaar om in onze samenleving te functioneren.

Het punt is: tevoren weten wat (ongeveer) de aard is van wat ons te wachten staat, kan er al snel toe leiden dat we met een emotioneel gekleurde bril naar die mogelijke gebeurtenissen gaan kijken. We gaan ons er voorstellingen van opbouwen die misschien wel helemaal niet kloppen. En daarop gaan we dan ons gedrag baseren. Terwijl we diezelfde gebeurtenissen ook met een *open mind* tegemoet kunnen treden, op de momenten dat ze zich voordoen. De grote vraag is immers: hoe *interpreteren* we dit soort voorspellingen? Daar ligt de 'valkuil'. Wie nog sterk denkt vanuit overwegingen die om zijn eigen uiterlijke omstandigheden en persoonlijkheid draaien, zal de *neutrale* invloeden van de planeten en tekens al snel vanuit zijn beperkte, ik-gerichte standpunt gaan interpreteren en bijvoorbeeld bang worden voor een gebeurtenis, of juist blind optimistisch. Terwijl spiritueel gezien, vanuit zijn onvergankelijke bewustzijn, elke gebeurtenis een kans is om wat voor anderen te betekenen en om een stapje wijzer te worden.

Iets soortgelijks doet zich voor bij de astrologen zelf: hoe beschrijven zij hun voorspellingen naar hun klanten toe? De astrologen interpreteren – zo goed of zo kwaad als ze kunnen – de hemelstanden op hun manier, en het valt niet mee om daaraan geen enkele persoonlijke kleur te

geven. Zij zullen ook geneigd kunnen zijn, omdat hun klanten daarom vragen, om zich te focussen op wat een kosmische invloed kan betekenen voor de meer uiterlijke kant van het leven van die persoon: voor zijn bezittingen, zijn relaties, zijn emoties, zijn uiterlijk ‘succes’ in de maatschappij.

Dergelijke voorspellingen roepen juist allerlei ik-gerichte, beperkte gedachten en daden in de klant op. Terwijl het zo is, dat situaties die we in eerste instantie als ‘moeilijk’ of zelfs ‘kritisch’ ervaren, heel vaak uiteindelijk de grootste stimulansen zijn om onze visie en medemenselijkheid te verdiepen. Dat blijken achteraf vaak spiritueel waardevollere ervaringen te zijn dan periodes waarin ‘alles gladjes loopt’. *Om die redenen is voor de meeste mensen vóórkennis van de toekomst (moreel en psychologisch) geen voordeel maar een last.*

Kort gezegd: alle soorten kosmische invloeden (en hun combinaties) zijn neutraal, hoe krachtig ze ook mogen zijn. De ene is niet ‘goed’, de andere is niet ‘slecht’. Je kunt ze alle inzetten voor eigen gewin of ten bate van de hele gemeenschap.

Hoe gaan we de toekomst zien als we uitgaan van oorzaak en gevolg?

Wat verandert er in je kijk op de toekomst als je vanuit de Universele Wijsheid, vanuit de wetmatigheid van oorzaak en gevolg denkt?

Je beseft dan dat je toekomst de strikt logische en rechtvaardige uitkomst is van de aard van de relaties die je in het verleden hebt opgebouwd met je medemensen. Je toekomst is jou nooit ‘vreemd’. Je beseft dat alles wat je overkomt, het *karmische werkveld* vormt waarin je waardevolle kansen krijgt om disharmonie een harmonischer karakter te geven, en harmonie te verdiepen en te verbreden.

Je lot is daarom je spirituele en morele leerschool én de plek waar je huidige plichten naar de gemeenschap toe liggen. We kunnen elke dag wijzer worden. In diepere zin is elke dag waaruit we niets van blijvende waarde hebben gepeurd, een verloren dag.

Heb je, om zo te leven, voorkennis van bepaalde gebeurtenissen nodig? Nee, om de simpele reden dat je elke dag, zoals gezegd, met een *open mind* in kunt gaan. En met *open mind* bedoelen we hier vooral een ongesluisde blik, vanuit het licht van je geweten, redelijk denken en je liefde voor al wat leeft: een blik die zo min mogelijk door persoonlijke vooronderstellingen, angsten en wensverwachtingen wordt gekleurd. Wie zo elke dag, elke ontmoe-

ting met zijn medemensen, elke situatie beziet, doet continu een beroep op zijn eigen Hoger Zelf: op zijn eigen begripsvermogen, en versterkt dat.

In feite zal jouw groeiende onderscheidingsvermogen steeds meer doorzien wat het ware karakter is van alle daden en wederwaardigheden van je medemensen. Daardoor kun je je medemensen bijstaan vanuit een werkelijk begrip van wat er gaande is.

Referenties

1. De vier voorgaande delen van de serie zijn verschenen in de volgende nummers van *Lucifer*: december 2024 en februari, juni en augustus 2025.
 2. G. de Purucker, ‘Esoteric hints on cycles.’ In: *Studies in Occult Philosophy*. 1st edition. Covina, California, The Theosophical University Press, p. 4-15. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>).
 3. G. de Purucker, *Fundamentals of the Esoteric Philosophy*. 2nd printing of the 1st edition of 1932. Covina, California, Theosophical University Press, 1947, p. 211-212. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>).
 4. Studiegroep, ‘Astrologie: de kosmische hoofdrolspelers.’ Artikel in: *Lucifer*, jaargang 47, nummer 1, februari 2025, p. 24-25.
 5. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. Vele edities. ‘Introductie’, p. xlviii-xliv (paginering originele Engelse editie).
 6. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1987, p. 211.
-

Elk kosmisch wezen emaneert een invloedsfeer. Wij leven binnen de invloedsfeer van de heilige planeten en de Zon.

Kerngedachten over Astrologie

In *Lucifer – de Lichtbrenger* is een reeks van vijf artikelen verschenen over de theosofische basisgedachten van de aloude Astrologie, een diepzinnig onderdeel van de Universele Wijsheid.⁽¹⁾ Om je als lezer te helpen het totaalbeeld helder te krijgen, geven we in dit kader een gestructureerd overzicht van de kerngedachten uit de hele serie.

Om de Astrologie goed te begrijpen moeten we beginnen met een aantal *grondgedachten* die in de Theosofie naar voren gebracht worden.

- De eerste grondgedachte is het *één zijn* van al wat bestaat. Elk wezen daarin is een uiting, een integraal onderdeel van een Grenzenloos Levensbeginsel. Alles leeft en is in de kern grenzenloos. Alle wezens zijn fundamenteel met elkaar verbonden en zijn in voortdurende wisselwerking met elkaar.
- Elk wezen is een kern van bewustzijn die evolueert op *cyclische* wijze, waarbij het perioden van geestelijke rust (dood) en uiterlijke activiteit (tijdens een belichaamde periode) afwisselt.
- Dankzij hun wisselwerking krijgen ALLE wezens de kans hun potenties steeds verder te ontplooien. Dit gebeurt *in een groots samenwerkingsverband* waarin alle wezens in essentie gelijk zijn qua potentieel te ontwikkelen vermogens en waarin verder ontwikkelde wezens leidinggeven aan de ontwikke-

ling van minder ver ontwikkelde wezens. Dit samenwerkingsverband kun je voorstellen als een kosmisch levensweb (zie de drie grondstellingen op de binnenomslag van deze *Lucifer*).

De oorspronkelijke Astrologie helpt ons bij het doorgronden van de werking van het levende geheel van kosmische spelers en de aard van hun invloeden op ons mensen. De theosofische sleutels om meer te begrijpen van de Astrologie, gaan met name:

Over de karakteristieke invloed die elk wezen uitstraalt

- Alles leeft. *Achter alle uiterlijke vormen werkt bewustzijn* als leidende kracht. Dus: sterrenstelsels, sterren, planeten, mensen, planten, atomen, enzovoort, zijn levende wezens.
- Elk wezen *straalt een krachtenveld uit dat zijn eigen karakter draagt*, met als dominerende karakteristiek de ‘grondtoon’ van dat wezen. Daardoor beïnvloedt hij alle andere wezens in het

levensweb, meer of minder. Zijn huidige karakter is precies datgene wat hij van zijn grenzenloze potenties tot nu toe heeft ontwikkeld, geactiveerd. Geen twee wezens in de kosmos zijn precies aan elkaar gelijk.

- Elk wezen draagt alle twaalf fundamentele karakteristieken van bewustzijn in zich. Daarom heeft elk wezen zijn eigen twaalfvoudige zodiak (waarbij één of meer karakteristieken domineren).

Over de wisselwerking tussen kosmische wezens en mens

- Wij mensen leven en evolueren binnen het krachtenveld van een hiërarchische groep van kosmische wezens, die elk hun eigen ‘grondtoon’ hebben. In hoeverre we beïnvloed worden door een bepaalde kosmische invloed, hangt af van *onze specifieke ontvankelijkheid* ervoor. Die hangt af van ons denkpatroon (karakter).
- Elk mens heeft fundamenteel een vrije wil. Daarom geldt: *de sterren neigen, maar dwingen niet*. Wij mensen kunnen altijd kiezen óf we meegaan met een kosmische invloed of niet. We kunnen bijvoorbeeld gedurende een dag vol onrust, ons denken toch gericht houden op beheerste, heldere kalmte.
- Belangrijke astrologische ‘hoofdrospelers’ voor de aardse mensheid zijn: de hemelse zodiak, het Zonne-wezen, de twaalf heilige planeten en het planeetwezen Aarde. Wij zijn tot hún sfeer aangetrokken, omdat we precies hier de passende stimulansen en omgeving vinden, die ons eigen unieke karakter wakker roepen (door resonantie). Alleen hier kunnen we onze potenties verder leren ontplooien.
- De ons omgevende kosmische invloeden zijn er in talloos mogelijke, dynamisch veranderende verhoudingen.

Over de achtergronden van de geboortehoroscoop

- Ons menselijk levenspad is verweven met het leven en de cyclussen van deze kosmische wezens. Wij worden daarom op dat specifieke moment op Aarde herboren, wanneer de stand van de planeten, de Zon en de zodiak, en dus hun gecombineerde invloed, overeenkomt met ons eigen karakter.
- We zijn voortdurend bezig, door de gedachten die we nu denken, ons karakter in een bepaalde richting verder te ontwikkelen — hopelijk te veredelen. Onze geboortehoroscoop is dus een ‘momentopname’.

Over de achtergronden van voorspellingen

- De wetmatigheid van oorzaak en gevolg (karma) werkt onfeilbaar: wat wij als mens als lot oogsten, hebben we altijd zelf gezaaid door de gedachten en daden die we in het verleden hebben gedacht en gedaan. Dus: nu kunnen we de zaden strooien voor een harmonischer wereld; vroeg of laat zullen die immers vrucht dragen.
- Voorspellingen zijn tot op zekere hoogte mogelijk, omdat alle processen in de levende kosmos een oorzaak hebben en cyclisch verlopen. Gebeurtenissen, toestanden, keren immer cyclisch terug, maar altijd met meer of minder modificaties omdat alle wezens innerlijk groeien, meer of minder, vanuit hun vrije wil.
- De betrouwbaarheid van de moderne astrologie is beperkt: men kent lang niet alle kosmische cyclussen en begrijpt weinig van de meer spirituele karakteristieken van de kosmische wezens.
- Voor de meeste mensen is voorkennis moreel en psychologisch geen voordeel maar een last.
- Je kunt alle soorten kosmische invloeden (en hun combinaties) inzetten voor eigen gewin of ten bate van de hele gemeenschap.

Ethische conclusie

- De Theosofia verklaart dát er hemelse invloeden zijn en hoe ze uitwerken. Daarbij is de vrije wil van de mens fundamenteel.
- Hoe astrologie wordt toegepast hangt volledig af van de zelfzucht of onzelfzuchtigheid van degene die het toepast. Je kunt astrologie gebruiken om diep na te denken over onze verantwoordelijkheid naar verder en minder ver ontwikkelde wezens toe.

Referenties

1. De artikelen zijn gepubliceerd in *Lucifer – de Lichtbrenger*, van december 2024 tot en met december 2025:
 - ‘De basis van de astrologie. Waarop is de oorspronkelijke astrologie gegrond?’ Jaargang 46, nummer 6, december 2024, p. 195-201.
 - ‘Astrologie: de kosmische hoofdrospelers.’ Jaargang 47, nummer 1, februari 2025, p. 20-27.
 - ‘Over de aard van kosmische invloeden.’ Jaargang 47, nummer 3, juni 2025, p. 94-102.
 - ‘De geboortehoroscoop.’ Jaargang 47, nummer 4, augustus 2025, p. 141-147.
 - ‘Kan astrologie voorspellen?’ Jaargang 47, nummer 6, december 2025, p. 215-221.
-

Uw vragen

Karma is Ātman

Waar komt de uitdrukking ‘Karma is Ātman’ vandaan? Ik had daar nog nooit van gehoord.

Antwoord

Het is inderdaad een uitdrukking die je niet veel tegenkomt. Voor zover ik weet, komt die uitdrukking in de theosofische literatuur maar één keer voor. Ze staat in een ongedateerde brief van Mahātma Morya aan William Quan Judge. Deze brief begint als volgt:

Dappere soldaten hebben geen bevelen of voortdurende aanmoedigingen nodig. Volg de lang geleden vastgestelde richtlijnen en ‘wij zullen uitkijken naar resultaten’. Zoals ik in S.D. [Secret Doctrine] heb gezegd: Ātma is Karma, dus alle resultaten die voortvloeien uit oprecht werk zullen juist zijn, als je onthecht bent.⁽¹⁾

Vraag

Karma is de wet van oorzaak en gevolg. En ik heb begrepen dat Ātman het Zelf is, het relatief hoogste bewustzijns-aspect in een mens. Maar wat is dan het verband tussen die twee?

Antwoord

Ātman is inderdaad het relatief hoogste aspect in de mens, maar daar is niet alles mee gezegd. Feitelijk is Ātman een woord dat niet te vertalen is. De Sanskrit-wortel van dit woord is onbekend. En als we het met Zelf vertalen, dan is dat alleen omdat we geen beter woord ervoor hebben.

Nu schrijven we Zelf niet voor niets met een hoofdletter, want het is dit Zelf dat niet alleen de kern is van een mens,

maar ook de kern van de Kosmos, waar die mens een onlosmakelijk onderdeel van is. Het manifesteert zich nog maar zelden in de mens, maar als het dat doet, ervaren wij het als een allesomvattend eenheidsbesef.

Ātman is puur universeel bewustzijn en daarom hetzelfde in elk wezen. In de vedische filosofie wordt Ātman vereenzelvigd met Brahman of Paramātmā, het Zelf van de Kosmos. Het Zelf van de mens is dus hetzelfde als het Zelf van de Kosmos. Het is de kern van al wat leeft. Daarom roept het bij ons het idee van essentiële eenheid op. Je kunt dan ook niet spreken van *mijn* Ātman of *jouw* Ātman. Ātman verschilt slechts in de mate waarin enig wezen het in zichzelf herkent. Alles in de Kosmos is met elkaar verweven en doordringt elkaar, omdat alles dezelfde oergrond heeft en is opgetrokken uit hetzelfde Leven.

Wat heeft die essentiële eenheid van al het bestaande te maken met de wetmatigheid van oorzaak en gevolg? Dat is een belangrijke vraag. En het korte antwoord is: *alles*. Als je namelijk een helder beeld van die eenheid hebt, begrijp je dat juist *vanwege* die eenheid elke oorzaak tot een erbij horend gevolg moet leiden. De gehele Kosmos is als een immens levensweb, waarin elk draadje verbonden is met het geheel. Elke gedachte of daad brengt het gehele web in trilling. Dat zal er uiteindelijk toe leiden dat de harmonie weer hersteld wordt, wat betekent dat degene die de daad verrichtte, het gevolg daarvan moet oogsten. Dus omdat Ātman de kern van elk levend wezen is, is het ook het samenbindende element van al wat bestaat. En juist omdat alles aan

elkaar hangt, volgt op elke daad een in karakteristiek overeenkomstig gevolg. Natuurlijk zijn er maar heel weinig mensen die de gigantische omvang van dit kosmische levensweb tot in de details kunnen overzien en die dus elk gevolg naar de oorzaak kunnen herleiden. Voor hen is het zonneklaar dat Ātman Karma is.

Toch kunnen ook wij, die nog lang niet zo’n uitgestrekt bewustzijnsbereik hebben, een mentaal plaatje van die eenheid trachten te maken. En hoewel dat ongetwijfeld verre van volmaakt zal zijn, ontstaat er toch begrip dat Karma alleen maar kan bestaan, omdat er eenheid in het leven is. Als we een gedachte denken en een handeling verrichten, dan ontstaat er beroering in de kosmische eenheid en het gevolg daarvan komt weer bij ons terug, als het evenwicht hersteld wordt. Als we dat ervaren, zullen we nooit klagen over ons lot en weten dat elke onzelfzuchtige gedachte of handeling nooit zonder invloed kan blijven. Karma bestaat bij de gratie van de totaliteit van het Leven.

Vraag

Maar dan begrijp ik nog steeds niet waarom de Mahātma deze uitspraak koppelt aan dappere soldaten die geen aanmoedigingen en bevelen nodig hebben?

Antwoord

We weten niet wanneer deze brief geschreven is, maar wat wel bekend is, is dat Judge voor veel grote uitdagingen heeft gestaan. Hij was een van de oprichters van The Theosophical Society en toen Henry Steel Olcott en Helena Blavatsky in 1878 naar India vertrokken, bleef hij vrijwel alleen in Amerika

achter. Dat belette hem op geen enkele wijze het theosofische werk voort te zetten, ook al kreeg hij aanvankelijk geen voet aan de grond en hield hij lezingen voor lege zalen.

Door zijn enorme toewijding en werkracht groeide de T.S. in Amerika geweldig, maar ook dat bracht de nodige moeilijkheden met zich mee, vooral nadat Helena Blavatsky gestorven was. Naar ik meen is de brief van Meester Morya in deze tijd geschreven, of in ieder geval na 1888, het jaar waarin *De Geheime Leer* het licht zag. Immers, de Meester verwees daarnaar.

Deze brief moedigt Judge aan door te gaan met het werk. In feite moedigt hij iedereen aan die de Theosofie wil verspreiden, zonder daarbij acht te slaan op de resultaten. Iets verder in de geciteerde brief zegt de Meester:

Wees wijs en voorzichtig, en verwacht niets, want dit is een tijdperk van duisternis. Mijn zoon, je kunt niet voorzichtig genoeg zijn. Wees op je hoede voor de 'ijzeren regel'. Je dient het zaad te zaaien. Besteed daar al je aandacht aan en forceer de groei niet.

Vraag

En heeft de heer Judge deze raad opgevolgd?

Antwoord

Ongetwijfeld. Ik denk dat hij een voorbeeld voor elke Theosoof is, die in de lijn van de Meesters van Wijsheid en Mededogen wil meewerken aan de verspreiding en het leven van de Theosofie.

Judge werd geconfronteerd met vele uitdagingen en moeilijkheden. Hij werd ten onrechte van fraude beschuldigd. Vrienden en medewerkers keerden zich van hem af en verraadden hem. Maar als een rots in de branding ging hij kalm door met het Werk: het zaaien

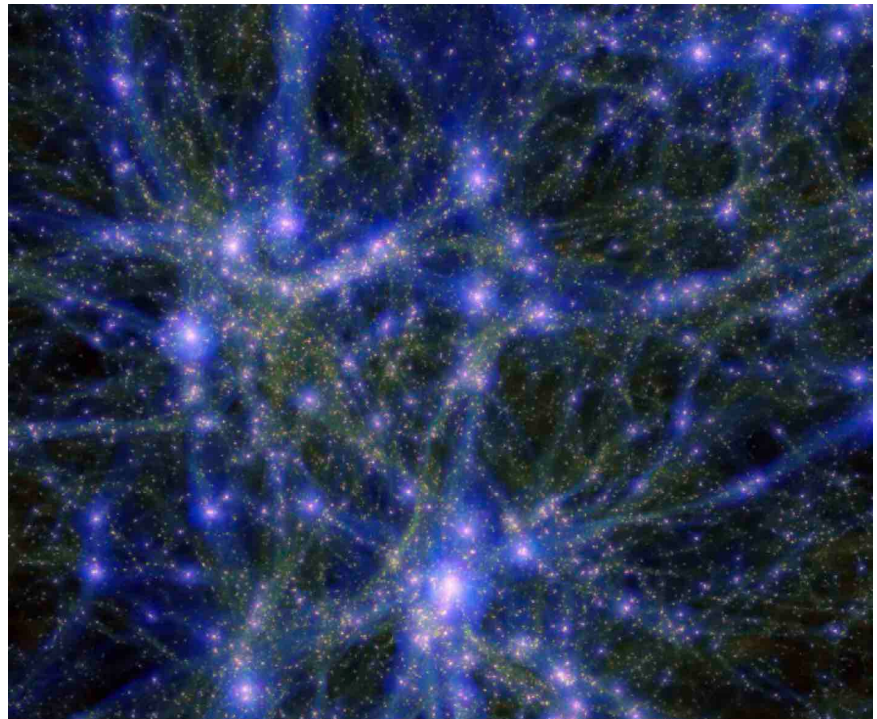
van het theosofische zaad.

Er is een bekende brief van hem aan een van zijn leerlingen, waarin hij een zeer praktische meditatieoefening beschrijft. In feite probeert hij zich een beeld te maken van Ātman, de eenheid, die hij in deze brief Brahma noemt. "Ik ben Brahma", schrijft hij, "en Brahma is alles". Dan probeert hij zich ervan bewust te worden dat hij zijn vrienden, zijn vijanden en feitelijk elk mens *is*. Sterker nog: hij *is* elk wezen, groot of klein, ver ontwikkeld of niet ver ontwikkeld. Die brief eindigt met deze zin: "En zelfs als een goede vriend mij ver-

die je verraden heeft, niet kunnen inspireren? Bedenk dat we de keuzes die we in ons leven maken, nooit los kunnen zien van het welzijn van de hele mensheid.

Ondanks zijn ernstige lichamelijke kwalen heeft William Quan Judge tot zijn laatste snik het theosofische zaad gezaaid, wetende dat elke oprechte daad mettertijd zijn vruchten oplevert.

De les die we allen daaruit kunnen leren, is dat we ons door niets moeten laten tegenhouden in het altruïstische werk dat we doen. Karma is Ātman. Er is eenheid. Niets kan verloren gaan. Ook al

laat en diep verwondt, zal ik er dan geen kracht uit putten door te weten, dat hij mijzelf is?"⁽²⁾

Is dit niet precies de les van Meester Morya, zij het anders verwoord? Alles is Ātman en alles is Karma. Zelfs de vriend die je verraadt, is een gevolg waarvan de oorzaak mede naar jezelf te herleiden is. Immers, er *is* eenheid in het leven. Zou je daar dan geen kracht uit kunnen putten?

En zou je door zo'n houding je vriend

worden we tegengewerkt, elke oprechte poging krijgt een in karakteristiek overeenkomend gevolg.

Referenties

1. William Quan Judge, *Echoes of the Orient. Volume 1*. San Diego, California, Point Loma Publications, 1975, p. liv (facsimile) en p. lvi.
2. W.Q. Judge, *Brieven die mij geholpen hebben*. Vele edities, brief 4.

Activiteiten Agenda

Online lezingen in 2026

Hoe kun je een lezing volgen?

De lezingen starten elke woensdagavond om 19.30 uur en zijn te volgen via YouTube. Op de dag van de lezing verschijnt op de homepage van www.blavatskyhouse.org een melding dat er een lezing live te volgen is. Klik op deze melding en je wordt doorverwezen naar de livestream op YouTube.

SERIE 5 – JANUARI

Continuïteit van bewustzijn: de dood en erna

Voor veel mensen is het een van de weinige zekerheden in het leven: we zullen allemaal eens sterven. Maar wat gebeurt er dan eigenlijk? Wat in ons sterft en wat blijft leven? En welke toestanden van bewustzijn ervaren we na de dood? Kunnen we het deel van ons bewustzijn dat door de processen van de dood gaat, ook tijdens het leven ervaren?

Al deze essentiële vragen worden in de eerste drie lezingen uitvoerig en op begrijpelijke wijze besproken. Je wordt uitgedaagd na te denken over wat je werkelijk bent. De laatste lezing van deze serie legt tegelijk ook het fundament voor de volgende vier series.

- 07 jan De illusie van geboorte en sterven
- 14 jan Het grote avontuur van de menselijke ziel in de harteklop van het zonnestelsel
- 21 jan Oefening om het blijvende en het tijdelijke in jezelf te herkennen
- 28 jan Herinner je wijsheid uit vorige incarnaties

Herinner je je wijsheid uit vorige incarnaties?

Wie was je in je vorige leven? En waar leefde je toen? Kun je je dat herinneren? Zeer waarschijnlijk niet. De meeste mensen weten niet wie ze waren in hun vorige leven. En gelukkig maar, want als je ziet hoe moeilijk we het vaak al hebben met gebeurtenissen uit het huidige leven, dan zou de last wel eens te zwaar kunnen zijn, als

we ook de pijnlijke gebeurtenissen en trauma's uit vorige levens mee moesten torsen. De natuur is barmhartig. Maar herinneren we ons dan helemaal niets? Dat valt te bezien.

Onze herinneringen aan alle persoonlijke gebeurtenissen zijn tijdelijk. Of we timmerman, boer of soldaat waren in het vorige leven, zijn we vergeten, evenmin of we in Alexandrië, Rome of in de Indusvallei woonden. Dat soort kennis nemen we niet mee naar ons volgende leven. Dat is niet zo vreemd. We kunnen ons zelfs vaak gebeurtenissen in dit leven niet meer herinneren. Onze wensen van enkele jaren terug, de emoties die een gebeurtenis bij ons oproep, vervagen als een wolk die door de wind van de tijd uiteen geblazen wordt.

Maar er zijn altijd dingen die we wel onthouden. Dat zijn voor een deel uiterlijke gebeurtenissen die een grote indruk hebben gemaakt en voor een ander deel alle onvergankelijke, universele inzichten die we hebben opgedaan. En het zijn deze laatste die we meenemen naar onze volgende levens. Het zijn de bovenpersoonlijke ervaringen, de spirituele conclusies uit bepaalde zaken in ons leven, die we inweven in onze hogere natuur. Bepaalde ethische lessen, een besef van verbondenheid met onze medemensen of met de ons omringende natuur, een gevoel van schoonheid, de logica dat op elke oorzaak een gevolg volgt — dit alles maakt een blijvende indruk op ons bewustzijn. Zij verliezen hun waarde niet, met het verstrijken der jaren. En soms, als we geconfronteerd worden met een idee dat we in dit leven nog nooit gehoord hebben, komt het ons vertrouwd voor en begrijpen we het vrijwel onmiddellijk.

Deze bovenpersoonlijke indrukken zijn een deel van onszelf geworden. Het zijn de spirituele lessen die we geleerd hebben en niet kunnen vergeten, omdat we die lessen geworden zijn.

Spirituele tradities

De oude culturen zijn geen 'geschiedenis die buiten ons staat', maar zijn *onze* culturen. Wij waren er deel van en droegen eraan bij. We hebben allen in een vorig leven ongetwijfeld kennisgenomen van een bepaalde religieuze of filosofische traditie. Daar hebben we van geleerd. En die kennis zit in ons. Het is een schat van wijsheid in ons

bewustzijn, waarvan we zelf soms verbaasd zijn dat we die bezitten.

De gemiddelde tijd tussen twee levens is zo'n 2000 jaar. Let wel: dit is de *gemiddelde* tijd, want er zijn vele uitzonderingen, zowel naar boven als naar beneden. Niettemin zullen velen van ons in het vorige leven kennis hebben genomen van een van de spirituele tradities van ongeveer twee millennia, of misschien nog wel langer geleden. We kunnen die wijsheid weer zelfbewust in ons opdiepen. In vier series, die in februari beginnen, gaan we schatgraven in onszelf. We willen je mee(terug)nemen naar enkele van de wijsheidstradities uit het verleden.

Er zijn veel mensen die, als ze geconfronteerd worden met de *Egyptisch-Afrikaanse beschaving* de zekerheid hebben, dat 'er iets achter moet zitten'. Wellicht dat niet alles onmiddellijk kristalhelder is, maar dat er iets van waarheid moet schuilen in de Grote Piramide en het Dodenboek is hun zonneklaar. Zou het de kennis zijn van het vorige leven – of misschien wel van twee levens geleden – die weer gewekt wordt?

Het kan ook zijn dat we onder de invloed hebben geleefd van de buddhistische traditie en diep hebben nagedacht over de leer die de Buddha bracht. Als we over zijn leven lezen en het immense mededogen dat hij tentoonspreidde proberen te beseffen, gaat de in ons al aanwezige snaar weer trillen. Misschien heeft het *Taoïsme* ons geïnspireerd en als we over de paradoxen uit de *Tao Teh King* peinzen, lijkt het alsof we dit kleine boekje al vele malen gelezen hebben. Velen van de thans in Europa en Amerika levende mensen hebben geleefd in de Grieks-Romeinse tijd. Dat verklaart de immer voortdurende populariteit van de *Griekse mythologie*. Telkens weer verschijnen er boeken en toneelstukken waarin de verhalen over Zeus, Athena, Apollo en al die andere goden verteld worden. De filosoof *Plato* is nog steeds populair. Nieuwe vertalingen van zijn werken, maar ook studies over Plato en de *neoplatonici*, worden met de regelmaat van de klok gepubliceerd. We kunnen onze studie over deze grote filosoof en de hele Griekse beschaving, met haar diepzinnige Mystериën, in dit leven weer oppakken en voortzetten.

Ten slotte zullen velen van ons, die opgevoed zijn in de *christelijke traditie*, zich weleens hebben afgevraagd, of de leer die de kerken nu verspreiden, wel overeenstemt met wat de *Avatāra Jezus* ruim twintig eeuwen geleden verkondigde. De Nag-Hammadi-geschriften, de *gnosis* – de kennis van het hart – roepen wellicht iets in ons wakker, wat we hiervoor ook al wisten en wat in de Bergrede zo nadrukkelijk naar voren komt.

Orde van Wijsheid en Mededogen

Wie naar de kern van al deze spirituele tradities gaat, zal steeds hetzelfde licht van wijsheid, mededogen en universele broederschap vinden. Het is een sterk argument dat de Loge van Wijsheid en Mededogen steeds weer opnieuw boodschappers in de wereld stuurt om dezelfde boodschap van de onlosmakelijke verbondenheid van alle wezens en universele liefde te verkondigen. Maar elk tijdperk is anders. Elke beschaving heeft een specifiek 'jasje' nodig, waarin de boodschap gestoken wordt. Juist daarom is het zo verhelderend je te verdiepen in alle wijsheidstradities, want daardoor zal de bron ervan – de Theosofia of Goddelijke Wijsheid – beter begrepen kunnen worden. Koning Aśoka raadde de aanhanger van een bepaalde religieuze stroming aan de andere religies te bestuderen, opdat ze hun eigen religie beter zouden begrijpen. Als je daarom deze vier series van lezingen volgt, zal de Wijsheid-religie, de Theosofia, steeds helderder voor je worden.

SERIE 6 – FEBUARI

Universele Wijsheid in de Egyptisch-Afrikaanse traditie

- 04 feb Waar haalden de oude Egyptenaren hun diepgaande kennis vandaan?
- 11 feb De mystieke relatie tussen de Grote Piramide en het Egyptische Dodenboek
- 18 feb De actuele waarde van de hermetische traditie
- 25 feb Ik ben omdat wij zijn: leven vanuit Ubuntu

SERIE 7 – MAART

Universele Wijsheid in de oosterse traditie

- 04 mrt Het Mystieke Oosten
- 11 mrt De Buddha: de cyclische boodschapper
- 18 mrt Lao-tse's *Tao Teh King*: nu
- 25 mrt Lessen uit de brieven van de Mahātma's

SERIE 8 – APRIL

Universele Wijsheid in de Griekse traditie

- 01 apr De Griekse Mystериën
- 08 apr Wijze lessen uit Plato's Academie
- 15 apr Inspiratie uit de Neoplatonische School van Alexandrië
- 22 apr Hoe onttroon je de tiran?
In jezelf en in de wereld

SERIE 9 – MEI

Universele Wijsheid in het oorspronkelijke Christendom

29 apr De wortels van het Christendom
06 mei Gnosis, goddelijke kennis
13 mei Herkenning van de ethiek van de Bergrede
20 mei De Religie van de toekomst

Theosofisch-filosofische cafés op locatie

JANUARI

Leiden, 9 januari

Continuïteit van bewustzijn: de dood en daarna

Wat gebeurt er met ons tijdens het sterven en in de verschillende fasen na onze dood? Gaan we dan ook anders leven als we ons hiervan bewust worden? Verliezen we onze eventuele angst voor de dood?

Tijd: vrijdag 9 januari, van 10.00 tot 11.30 uur

Locatie: Rosmolen 25 (in de kringloopwinkel), in de Merenwijk, Leiden — Toegang gratis

Rotterdam, 10 januari

Beheerst toeval of rechtvaardigheid ons leven?

Wordt ons leven geleid door toeval of is er sprake van rechtvaardigheid? Een rechtvaardigheid die voor alles en iedereen en onder alle omstandigheden opgaat. Wanneer we kijken naar de gebeurtenissen in de wereld of naar omstandigheden in ons eigen leven, kan de vraag rijzen of er achter alles een diepere wetmatigheid schuilgaat. Dit onderzoek is van betekenis wanneer we de regie over ons leven willen pakken en we tot duurzame inzichten en oplossingen willen komen. Na een korte inleiding gaan we met elkaar in gesprek.

Op 10 januari bekijken we deze vragen vanuit de cycliciteit van leven, op 14 februari vanuit reïncarnatie en karma.

Tijd: zaterdag 10 januari van 14.30 tot 15.45 uur; inloop vanaf 14.00 uur

Locatie: Gebouw De Heuvel, Grotekerkplein 5, Rotterdam — Toegang gratis

Utrecht, 17 januari

Wie goed doet, goed ontmoet – of komt boontje om zijn loontje?

Het begrip Karma wordt anno 2025 vaak gebruikt: soms te pas, soms te onpas. Wat is Karma eigenlijk precies en

hoe werkt het? Werkt het altijd? Kun je Karma omzeilen of oplossen zoals soms wordt beweerd? Op welke manier kan Karma bijdragen aan een harmonieuze levensvisie? Wees welkom en filosoof mee!

Tijd: zaterdag 17 januari van 15.00 tot 16.30 uur

Locatie: Buurthuis in de 3 Krone, Oudegracht 227, Utrecht — Toegang gratis

FEBRUARI

Leiden, 13 februari

Het proces van reïncarnatie

Diverse grote wijsheidstradities gaan uit van reïncarnatie. Maar hoe werkt dat proces? Waarom herinner je je vorige leven niet? Kun je de gevolgen van wat je in dit leven doet, ontlopen? Hebben we in de hand waar en wanneer we herboren worden?

Tijd: vrijdag 13 januari, van 10.00 tot 11.30 uur

Locatie: Rosmolen 25 (in de kringloopwinkel), in de Merenwijk, Leiden — Toegang gratis

Rotterdam, 14 februari

Beheerst toeval of rechtvaardigheid ons leven?

Zie de toelichting bij 10 januari. Op 14 februari bekijken we de vragen vanuit reïncarnatie en karma.

Tijd: zaterdag 14 februari van 14.30 tot 15.45 uur; inloop vanaf 14.00 uur

Locatie: Gebouw De Heuvel, Grotekerkplein 5, Rotterdam — Toegang gratis

Utrecht, 14 februari

Structuur in de Natuur – Over gelijkwaardigheid en hiërarchie

De Theosofie leert ons dat alles wat leeft gelijkwaardig is aan elkaar. Maar toch is er sprake van een hiërarchische ordening. Hoe valt dit met elkaar te rijmen? En waartoe dient deze hiërarchie?

Tijd: zaterdag 14 februari van 15.00 tot 16.30 uur

Locatie: Buurthuis in de 3 Krone, Oudegracht 227, Utrecht — Toegang gratis

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Nico Ouwehand,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den
Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactiesecretariaat: A. Kramer
T: 070-3461545
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

De nummers zijn gratis te downloaden
van onze website blavatskyhouse.org.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijs:
Jaarabonnement € 30,00 voor
6 nummers per post verzonden.
Losse nummers per post € 9,36.
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of enige andere
manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

BTW-nummer: 003417190B01

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International
Study-centre for Independent Search
for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen en
verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften, en
het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)